

בט"ש בשבת ובמועד

הנחיות הלכתיות

הזפק עבור תחום ההלכה
הרבנות העבאית הראשית

כסלו תשס"ט

תוכן העניינים

5.....	הקדמה
7.....	הכנות לשבת
7.....	טפסים
9.....	מחשב
10.....	קשר
10.....	רכב
12.....	עירוב
16.....	שונות
18.....	ערב שבת
19.....	ליל שבת
21.....	יום השבת
22.....	ניקוי הגוף והבגדים
25.....	מוצאי שבת
27.....	חמ"ל
28.....	כניסה ויציאה
29.....	קשר
33.....	יומן המבצעים
34.....	מחשב
35.....	מרכזיית גדר
36.....	שונות
38.....	פעילות מחוץ לעירוב
38.....	יציאה מן המחנה
40.....	כיצד מטלטלים חפצים חיוניים כשאין עירוב?
43.....	משימות בט"ש
44.....	עירוב והוצאה במקומות שונים
49.....	תחום שבת

52	נסיעה בשבת
52.....	הכנת הרכב
54.....	נהיגה
56.....	צירוף נוסע או מטען
57.....	לאחר הנסיעה
59	סיור רכוב
60.....	נוהל קרב
64.....	הנהיגה ברכב
67.....	ביצוע תרגולת
68.....	פריקה
71.....	סטייה ממסלול הסיור
73	מחסום
73.....	חילופי משמרות
74.....	בידוק
75.....	תאורה
78	פילבוקס
78.....	הכנות לשבת
80.....	חבירה
81.....	חצר מנהלתית
81.....	הספקה
82.....	מערכות שונות
85	נספחים

הקדמה

הצורך להמשיך את הפעילות המבצעית, ובמקביל לשמור על רמת כוונות גבוהה במשך כל ימות השנה, מעורר שאלות רבות בשבת ובמועד.

תחום ההלכה ברבנות הצבאית בחן את פעילות הסיור הרכוב, תפעול הפילבוקס, המחסום והחמ"ל, ניתח את רמת האיסור ההלכתי בכל פעולה מול הצורך המבצעי שיש בה, וריכז עבור הנחיות המסדירות את ההיערכות לפני שבת, ואת המותר והאסור בשבת נוכח הצרכים השונים בשגרה ובחירום.

אין ספק, שמודעות לנושא מרכזי זה תחזק את שמירת השבת, וממילא תעצים את עמידתנו באתגרים הביטחוניים שלפנינו.

הרב אייל קרים, סא"ל

ראש תחום הלכה

פרק א

הכנות לשבת

- א. פעילות הבטי"ש המתבצעת בימות החול נמשכת גם בשבת. עם זאת, מצווה להקדים ולבצע את מרב ההכנות לפני שבת, כדי לצמצם את היקף העבודה בשבת¹.
- ב. כאשר ספק אם פעילות המתוכננת לשבת אכן תצא לפועל, יעמדו הכנות אלו בעדיפות שנייה ביחס לצורכי מצווה אחרים (כגון הכנות לסעודות שבת, תפילה בציבור)².

טפסים

- ג. חלק ניכר מהתכתובת המלווה את פעילות הבטי"ש הוא שגרתי וניתן להכנה לפני שבת. דוגמאות לכך - בסעיפים הבאים.
- ד. **דף משימה לסיור** (בו מפורטים מטרת הסיור, המשימה, השיטה, כוחות ומשימות, אותות קריאה, יישובים בגזרה, כפרים פלסטינאיים, הוראות פתיחה באש, התרעות, מקרים ותגובות, הוראות בטיחות, תרגולות שיש לבצען) - ימולא לפני שבת, ויצולם עבור

---

1. עפ"י משני"ב שמד, יא. שעה"צ שם, ט. ביה"ל שם, א ד"ה 'מצומצמת'.
2. שהרי במקום מצווה מותר אף להכניס את עצמו לפיקוח נפש לפחות כאשר ספק אם יצטרך לחלל שבת (שו"ע, או"ח רמח, ד. ביה"ל שם ד"ה 'פוסקי'. השווה לששי"כ לב, הע' קד).

- כל המשמרות המתוכננות לשבת.
- ה. **שיבוץ קרבי** לכלי רכב הנעים בגזרה יוכן מראש לכל הנסיעות המתוכננות.
- ו. דפי משימה יזומה - למארב, פטרול, מעצר, צ'ק פוסט, מחסום, אלמנת קש, לו"מ וכדו' - יהיו מוכנים בחמ"ל ולא יודפסו בשבת.
- ז. לוחמים המתכננים לחתום על אמל"ח או צל"ם במהלך השבת, חייבים לגשת לנשקייה או לאפסנאות לפני שבת, למלא טפסי 1008 ולהחתימם. הלוחם ישמור אצלו את הטופס, וימסור אותו בזמן לקיחת האמל"ח או הצל"ם.
- בנוסף, יש להכין עט שבת באפסנאות ובנשקייה למקרה שלא הכינו טופס חתום.
- ח. יש להכין את **רשימות התורנים** למשימות השונות - חמ"ל, סיורים, עמדות שמירה.
- במידת האפשר צריך לניילן את הרשימות, שמא יבואו למחוק ולכתוב בהן בשבת³.
- בנוסף**, חובה להכין פתקיות עם שמות התורנים ולוח בריסטול שעליו כתובות שעות היום - לכל אחת מהמשימות. דוגמה ללוח - בנספח שבסוף החוברת.
- לוח זה שאליו מוצמדות הפתקיות, ישמש כתחליף

3. הצורך למנוע חשש לחילול שבת מבואר בביה"ל רעה, א ד"ה 'לאורי ושו"ת תורה לשמה קיז; וכן כתב לנו הגר"ד ליאור שליט"א.

לרשימה המודפסת במקרה של שינוי.

מחשב

ט. ככלל, יש להעדיף שימוש במסך דיגיטאלי (LCD), מאחר והפעלת מסך אנלוגי (CRT) אסורה מן התורה⁴.

י. למניעת הצורך בהדלקת הצג עם תחילת העבודה בשבת, יש לבטל את הכיבוי האוטומטי (STAND-BY) של הצג כך: *בלוח הבקרה פתח את 'ביצועים ותחזוקה' / 'אפשרויות צריכת חשמל', ובחר את האפשרות 'לעולם לא' בכל הרובריקות.*

יא. במקביל יש לוודא שמופעל 'שומר מסך'⁵ כך: *פתח את 'תצוגה' 'שומר מסך' בלוח הבקרה, ובחר את טווח הזמן הארוך ביותר (בהתאם להנחיות במ"מ).*

יב. יש להצטייד בעכבר אופטי במקום עכבר מכני⁶.

---

4. בחלקו האחורי של מסך CRT מצויה שפופרת אלקטרונית ובה חוט להט. השפופרת יורה קרן אלקטרונית לכיוון הצג וגורמת בכך להופעת התצוגה. הפעלת המסך (כולל יציאה ממצב STAND-BY) מדליקה את חוט הלהט, והדבר נחשב להבערת גחלת של מתכת האסורה מן התורה (משנ"ב רעז, כב. שית, א. שעה"צ שם). לאחר שהמסך כבר דולק, אין כל שינוי בעוצמת הזרם בחוט.

5. כשיטת חלק מהפוסקים שבאופן זה שמתוכנת מחיקתו של המסך מראש, תהיה התצוגה מוגדרת 'כתב שאינו מתקיים', שאין ביצירתו איסור תורה (ראה קדושת השבת ב, עמ' שיט-שכד).

6. הזזת הסמן באמצעות עכבר אופטי נעשית ללא סגירת מעגל חשמלי כלשהו, בשונה מעכבר גלגל המסיט את הסמן באמצעות מגעי on-off. רציפים, וממילא השימוש בו כרוך בסגירת מעגלים חשמליים וניתוקם תוך הזזת העכבר.

משטח מגע (כעין זה המצוי במחשב הנייד) פועל באופן זהה ומספר המעגלים

קשר

יג. התקנת מערכת הקשר (כולל חיבור האנטנות, רמקול, שפופרת ושאר החיבורים)⁷ תושלם לפני שבת, כולל בדיקת תקינותה וכוונון התדרים בחמ"ל ובעמדות השונות.⁸

יד. יש לתדרך לפני שבת את תורני החמ"ל ואת הלוחמים והמפקדים שלא לעשות שימוש באמצעי הקשר לצורכי מנהלה.

טו. בנוסף, באחריות רב היחידה לקבוע בכל חמ"ל שילוט האוסר על דיבור מנהלתי בשבת.

רכב

טז. יש לתדלק את כלי הרכב המתוכננים לנסיעה ולבדוק בהם שמן ומים.⁹

אם הוסיפו שמן או מים - רצוי להניע את הרכב לפני שבת למשך כמה דקות¹⁰.

הנפתחים ונסגרים עם הזזת האצבע רב אף יותר.
 7. בהכנסת התקעים השונים לפרק זמן ממושך יש איסור 'מכה בפטיש' או 'בונה' (עפ"י משנ"ב שיג, מא).
 לגבי הברגה נחלקו הפוסקים אם יש בה איסור תורה (משנ"ב שם, מה. שעה"צ שם, לב).
 8. חיבור מעגל חשמלי - לדעת רוב הפוסקים אינו אסור מן התורה. הפסיקה לאורך קובץ זה היא בהתאם לדעה זו.
 אבל החזו"א, או"ח נ, ט כתב שפעולה זו אסורה מן התורה, וזאת לשיטתו שכל הרכבה הנחוצה לצורך השימוש בכלי אף לזמן קצר נחשבת ל'בונה'.
 9. כדי למנוע את הצורך להוסיף מים או שמן בשבת.
 10. כדי להביא את המים או השמן הנוספים למצב 'בישול', וכך חוסכים איסור בישול בהפעלת המנוע בשבת, גם לאחר שהתקרר עכ"פ לדעת רמ"א, או"ח שית, טו (עפ"י תורת היולדת ב, ב ועיין שש"כ א, הע' כג).

- יז. התקנת מכשירי קשר¹¹, פריסת יריעת ברזנט¹², חיבור רשתות מגן¹³, חיזוק ברגים בגלגלים¹⁴ ובדיקת לחץ אוויר בצמיגים¹⁵ - כל אלו יבוצעו לפני שבת.
- יח. זיווד רכב הסיור יתבצע בהתאם לפק"ל. במקביל יש למלא טופס פק"ל (אם נדרש) ולהחתים אותו.
- יט. מתג התאורה בתא הנוסעים יועבר למצב כבוי, כדי שהאור לא יידלק עם פתיחת הדלת¹⁶.
- כ. כמו כן יש לפתוח חלונות חשמליים כפי הצורך.
- כא. כאשר העלייה לרכב נעשית מחוץ לעירוב, יש להכניס לתוכו את מרב החפצים לפני שבת.
- כב. יש לרוקן את הרכב מחפצים שאינם חיוניים (או שאינם בפק"ל הסיור)¹⁷.
- כג. רכב שיש בו מתג 24 - יש לנתק את החשמל, כדי לאפשר את הדלקת כל המכלולים החשמליים בפעולה אחת.
- כד. אם הנסיעה מתוכננת זמן קצר לאחר כניסת השבת, יש להדליק את המנוע לפני שבת, אולם כשהזמן ארוך

---

11. חיבור מערכת VRC לרכב כרוך בהדלקת נורות הביקורת, ויש בכך איסור תורה.

12. ראה להלן פרק ה, סעי' ב.

13. בחיבור הרשתות יש חשש לאיסור בונה אע"פ שאינם חלק אינטגרלי מהרכב.

14. הידוק בורג רפוי נחשב ליבונה, ויש בכך איסור תורה לחלק מהראשונים.

15. כדי להימנע מנסיעה בשבת למתקן מילוי האוויר.

16. שש"כ מ, נד. מלבד זאת אין לנתק אורות בלימה וכדו', כי כולם מהווים מרכיב בטיחותי חיוני (קשרי מלחמה א, מג).

17. כדי שלא יוצאו מחוץ לתחום שבת; ויש מקילים כאשר החפץ מונח ברכב בנקודה הגבוהה 80 ס"מ מהקרקע - ראה הלכה כסדרה, עירובין י הע' 3.

כך שהמנוע עלול להתחמם יתר על המידה, אין להדליקו אלא ביציאה לסיור.

בכל מקרה אין להשאיר רכב זלוק ללא נהג בתא הנהג¹⁸.

כד. כוח שמוטל עליו ללוות שיירה בליל שבת - עליו להגיע מבעוד יום לנקודה ממנה מתחיל הליווי ולהמתין שם, כדי להימנע מחילול שבת מיותר¹⁹. אולם כשהדבר כרוך בטורח רב - מותר לצאת לשם גם בשבת²⁰.

כה. סיור שמשמרתו מתחילה סמוך לכניסת השבת, יבצע את התרגולות המחויבות לפני כניסת השבת.

כו. יש להכין שקיות אשפה, כדי למנוע זריקת שיירי מזון מן הרכב במהלך הנסיעה²¹.

כז. דסקוס וטשטוש ציר המערכת יבוצע לפני כניסת השבת²².

עירוב

כח. אסור להוציא בשבת חפצים מ'רשות היחיד' - שהיא מקום מוקף מחיצה (כגון מבנה, חצר מגודרת, רכב

---

18. ראה משיב מלחמה א, כז.

19. משיב מלחמה ב, קי ושש"כ מ, כב.

20. ראה שש"כ שם הע' סה בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל. וכן כתב הגר"ד ליאור (הלכה כסדרה ב, עמ' 178).

21. השלכת פסולת מתוך רכב (כאשר הרכב נמצא מחוץ לעירוב) נחשבת להוצאה מרשות לרשות ואסורה.

22. הפעולה כרוכה באיסור הבערה בנהיגת הרכב ובנוסף גם באיסור 'חורש'.

או ארון²³) - למקום שאינו מוקף. כמו כן אסור לשאת חפצים במקום שאינו מוקף למרחק של יותר מ-4 אמות (1.92 מ')²⁴.

כט. כדי לאפשר שגרת חיים רגילה בשבת ביישוב או במחנה שאינם מוקפים בגדר, מקיפים אותם ב'צורות הפתח'²⁵.

צורת הפתח מורכבת משני עמודים זקופים ועל גביהם חוט מתוח המהווה 'משקוף'.

הרבנות הצבאית הנפיקה ערכת עירוב מיוחדת המספקת פתרון זמני - ניתן לקבלה מרבנות החטמ"ר.

ל. לפני שבת יש לעבור לאורך הגדר ולבדוק את שלמותה. העירוב נפסל בהתקיים שני התנאים הבאים יחד:

1. קטע מהגדר חסר או שנפרץ - גובהו אינו מגיע ל-80 ס"מ או שיש תחתיו חלל של 24 ס"מ ויותר²⁶.

2. אורך הקטע הנ"ל עולה על 4.8 מטרים²⁷.

באופן זמני ניתן להקל ולהסתמך על גדר שנפער תחתיה חלל עד 28.8 ס"מ, ובתנאי שגובהה מגיע

23. בתנאי שיש בו חלל בגובה 80 ס"מ וברוחב 32 על 32 ס"מ.

24. שוי"ע, או"ח שמז, א.

25. שוי"ע, או"ח שסב, י. מצווה לתקן עירוב ולהציל ממכשול (ראה: שוי"ע, או"ח שסו, יג. משני"ב שם, עח. שו"ת רא"ש כא, ח. שו"ת תשב"ץ ג, לו. שו"ת חתם סופר או"ח, צט).

26. שוי"ע, או"ח שסב, א.

27. שוי"ע, או"ח שסב, ט.

ל-96 ס"מ; וכן יש להקל בפרצה עד 5.76 מטרים²⁸.

לא. פעמים רבות ניתן ליישר את הגדר ולקשור אותה לעמוד (באמצעות חוט ברזל) וכן לסתום את החלל תחתיה²⁹. אם אין אפשרות כזו - ניתן למתוח חוט מעל עמודי הגדר וכך ליצור 'צורת הפתח'.

לב. תלתלית (קונצרטינה) אינה מהווה תחליף לגדר³⁰ ויש להשלים את הקטע הפרוץ באמצעות צורת הפתח.

לג. תשומת לב מיוחדת יש להקדיש לשער - מרווח של 24 ס"מ בין תחתית השער לכביש **פוסל את העירוב**, כי בדרך כלל רוחב השער עולה על 4.8 מטרים³¹. במקרה זה יש להתקין 'עירוב' מעל השער.

לד. בדרך כלל אין צורך **בעירוב חצרות** בתוך מחנה המשמש ליותר מיחידה אחת³², אע"פ שהחיילים

28. עפ"י שיעור חזו"א, או"ח לט, ה.

29. תיקון המחיצה עדיף מהתקנת צורת הפתח שהיא נוטה להיקרע, ולא תמיד נעשית כראוי עפ"י ההלכה.

30. מפני שאינה אטומה, והמרווחים הגדולים בין חוטי התיל אינם מאפשרים יצירת 'לבוד'. לרוב גם אין גובה התלתלית מגיע ל-10 טפחים.

31. לדעת רוב הפוסקים, אין השער פוסל את העירוב גם בשעה שהוא פתוח ונוצר מרווח של יותר מ-4.8 מטרים.

32. המנהג הוא שלא להניח עירוב חצרות במחנות צה"ל, וזאת מהטעמים הבאים:

א. כל החיילים הנמצאים במחנה מקבלים את מזונם מהמטבח, ודינם כאחים המקבלים פרס מאביהם, שאינם אוסרים זה על זה, אפילו שאוכלים בבתים נפרדים, כיוון שהם נמשכים אחר נותן הפרס ואינם נחשבים לדיירים נפרדים; וכן הדין במשרתים המקבלים פרס מרבו (שו"ע שע, ה-ו. משני"ב שם, מט-נ אולם ראה ביה"ל שם, ה ד"ה 'וה"מ', שלשיטת רש"י אם נותן הפרס אינו נמצא עמם בחצר - אוסרים).

ב. החיילים נחשבים לאורחים שאינם אוסרים זה על זה, אע"פ שוהים בו יותר משלושים יום, כיוון שניתן לסלקם או להעבירם לחדר אחר (ראה

מקפידים לאכול בחדרי אוכל נפרדים³³.

לה. אם מוצב ממוקם בתוך יישוב, יש לוודא שרוב היישוב
הניח עירוב חצרות כדין³⁴.

לו. כאשר לא ניתן להקיף בעירוב - חובה להביא את מרב
החפצים ליעדם לפני שבת, כגון: סידור, חומש, טלית
לבית הכנסת, כלי אוכל למטבח או לחדר האוכל,
אמצעי תצפית וקשר לעמדת השמירה³⁵.

לז. כפי שיוסבר בפרק ד, סעיפים ו-ט, ניתן להוציא
חפצים חיוניים באמצעות 'מקום פטור', ולכן יש
לאתר או להכין 'מקום פטור'³⁶.
למקום פטור ייחשב:

▪ עדיפות ראשונה - כל דבר שגובהו 80 ס"מ או

ביה"ל שע, ג ד"ה 'אינס' וחזו"א, או"ח צ, לב). לעניין זה אנו דנים את
המפקד התורן כבעל בית קבוע (ראה רמ"א שם, שאם אין בעל הבית
קבוע, אוסרים האורחים זה על זה, דלא כנשמת אדם).

ג. הלחם הנמצא במחסן אחד ומיועד לכלל החיילים נחשב לעירוב, ואין
צורך להניח עירוב נוסף (שו"ע שסו, יא. משנ"ב שם, עב). לעניין זה יש
לקבל את הדעה המקלה, שישראל וגוי שותפים בבית - די להם בעירוב
חצרות ואינם צריכים שכירת רשות (רמ"א שפב, טו. ראה משנ"ב שם, נא.
משיב מלחמה ב, נו).

ד. אנשי 'מחנה' (כגון יחידות באזורי בטי"ש) - פטרום חכמים מעירובי
חצרות' (עפ"י רמב"ם, עירובין א, ג).

33. מחנה שיש בו מקום אכילה אחד נידון כחצר שיש בה בית אחד, שאין בה צורך
בעירוב חצרות (רמ"א, או"ח שע, ד. משנ"ב שפב, עה).

34. בסתמא כולל העירוב את כל הדרים בשטח היישוב כמשמעות נוסח 'עירוב
חצרות' שבסידורים.

35. אולם אם הבאת הציווד לעמדה מערב שבת כרוכה בטרחה מיוחדת - אין חובה
לעשות זאת, משום שהטלטול לעמדה נעשה לצורך פיקוח נפש (כדלעיל העי' 2).

36. באמצעות מקום פטור לא מעבירים ישירות מרשות לרשות, אלא מניחים על
מקום הפטור. מותר לנהוג כך כאשר גם אילו היה מוציא ישירות, היה האיסור
רק מדרבנן.

יותר³⁷, ובתנאי שאין לו דפנות או שרוחבו פחות מ-32 ס"מ³⁸.

■ עדיפות שנייה - דבר המחובר לקרקע, שגובהו בין 24 ל-80 ס"מ, ואורכו או רוחבו פחות מ-32 ס"מ³⁹.

■ עדיפות שלישית - דבר המיטלטל (כגון: ספסל, 'ברוס', זביל פגז), שגובהו בין 24 ל-80 ס"מ, ואורכו או רוחבו פחות מ-32 ס"מ⁴⁰.

שונות

לח. להלן משימות מצויות, שיש לזכור לבצען לפני שבת:

■ טיפול יומי במחוללי הזרם (גנראטורים) במוצבים ובמחסומים, ווידוא שמיכלי הדלק מלאים.

■ החלפת סוללות במכשירי קשר ותצפית (כגון אמר"ל) ובשאר הציוד המבצעי⁴¹.

37. איסור הוצאה לרשות הרבים ולכרמלית חל רק על עשרת הטפחים הסמוכים לקרקע, אבל החלל שלמעלה מגובה זה אינו מהווה חלק מהן אלא הוא מוגדר 'מקום פטורי' (שו"ע, או"ח שמה, יב ויח).

38. אם יש לו דפנות ושטחו 32 על 32 ס"מ - הריהו רשות היחיד.

39. מקום ברשות הרבים שהוא מוקף במחיצות או שהוא מוגבה לפחות 24 ס"מ מהקרקע - אם רוחבו פחות מ-32 ס"מ נחשב למקום פטור; ואם הוא בכרמלית - יש אומרים שגם אז דינו כמקום פטור, ויש אומרים שנחשב לחלק מהכרמלית. בשעת הדחק ניתן להקל (ביה"ל שמה, יט ד"ה 'וישי').

40. בכלי המיטלטל יש בעיה נוספת - שיש אומרים שאינו נחשב לרשות בפני עצמה, ואם הוא בכרמלית דינו ככרמלית (שעה"צ שמה, טו).

41. לשיטת חזו"א, או"ח נ, ט שהובא לעיל, ייתכן שהחלפת סוללה בשבת אסורה מן התורה (שש"כ מ, הע' עא). הגר"א נבנצל שליט"א הורה להכניס את הסוללות לזמן קצר, להפעיל את המכשיר עימן, ולאחר מכן להחזיר את הסוללות

- 'ניסוי כלים' באמל"ח המשמש לכוונות או המתוכנן למבצע בשבת.
- לט. רצוי להכין גם את הפריטים הבאים המסייעים לצמצם חילול שבת:
  - לוח מחיק או למינציה וטוש מחיק, למקומות בהם נדרשות תזכורות, טלפונים ורישומים שונים הנעשים לטווח הקצר.
  - נקודה מוארת, שלא יצטרכו להדליק פנס לצורך פריקת כלי הנשק.
  - צורכי מרפאה (פלסטרים, צמר גפן תלוש, פד גזה, אור במרפאה).
- מ. מצווה להצטייד (רכש פרטי או יחידתי) בפנס בעל נורת LED, וכך להימנע מהצורך לבצע איסור תורה⁴².

הישנות.
42. עפ"י משנ"ב שמד, ט.

פרק ב

שבת בפעילות מבצעית

ערב שבת

- א. מצווה על כל אחד ליטול חלק בהכנות לשבת, אף אם יש מי שיעשה זאת עבורו.¹
- ב. לקראת ערב מתרחצים במים חמים², מחליפים את המדים המלוכלכים במכובסים³, מצחצחים נעליים⁴ ומוסיפים פריט לבוש המיוחד לשבת כמו כיפה.
- ג. מצווה להדליק נרות שבת, ודי בחייל אחד שידליק בחדר האוכל עבור כל חיילי המוצב.⁵
- אם אין חייל זמין בזמן הדלקת הנרות המופיע בלוח, ניתן להקדים את ההדלקה ליפג המנחה⁶ (ראה נספח 1).
- ד. גם מי שאינו אומר 'קבלת שבת', מצווה שיוסיף מן החול על הקודש ויאמר כמה דקות לפני שקיעת החמה שמקבל עליו שבת.

---

1. שוי"ע, או"ח רנ, א. ביה"ל שם ד"ה 'ישכים'.
2. ולפחות ירחץ פניו, ידיו ורגליו (שוי"ע ורמ"א, או"ח רס, א וביה"ל שם, ד"ה בחמין).
3. כפי שדורשת הגמרא, שבת קיג, א מן הפסוק 'וכבדתו מעשות דרכיך' (ישעיה נח, יג) - 'שלא יהא מלבושך של שבת כמלבושך של חול'. ראה שוי"ע, או"ח רמב, א ומשנ"ב שם, ה.
4. כך כתב שו"ת יחוה דעת ה, כג לעניין מי שאין לו נעליים מיוחדות לשבת.
5. כולל אלו שיצאו למשימות, שהרי הם והחייל המדליק סמוכים על שולחן אחד (ראה הלכה כסדרה, כבוד ועונג שבת, עמ' 61).
6. היות ובדיעבד יצא ידי חובה מפלג המנחה, ושעת הדחק כדיעבד.

אולם חיילים הנמצאים בפעילות מבצעית, לא יקדימו לקבל עליהם שבת⁷. במקרה זה יאכלו ארוחת ערב, יתכוונו למשימה, יקבלו שבת (כנ"ל) כשתיים עד שלש דקות לפני השקיעה, יקדשו במהלך הסיור ויאכלו פת בשיעור לפחות כביצה' (56 סמ"ק), ובחזרתם לבסיס (או אם ניתן במהלך אחת מההפסקות) יתפללו תפילת שבת⁸. ה. ניתן להתפלל ערבית של ליל שבת כבר בפלג המנחה⁹, ובתנאי שכבר התפלל מנחה קודם פלג המנחה¹⁰. במקרה זה, יש לקרוא ק"ש פעם נוספת לאחר צאת הכוכבים¹¹.

ליל שבת

- ו. משנכנסה שבת, אסור לאכול או לשתות לפני קידוש¹².
- ז. בהעדר יין - ניתן לקדש בליל שבת על חלה¹³, ובדיעבד

7. שזה בגדר 'מכניס את עצמו לפיקוח נפש', שהרי נאלץ לעשות מלאכה בשבת (הלכה כסדרה 'כבוד ועונג שבת' עמ' 57).

8. ראה שו"ת קשרי מלחמה ח"ג כא.

9. שו"ע, או"ח רסז, ב.

10. משנ"ב רסז, ג.

11. המתפלל ערבית **ביחידות** לפני השקיעה - לדעת מגן אברהם רצג, ה יתפלל רק עמידה ולא יקרא ק"ש וברכותיה, וכן נרמז בביה"ל רצג, ג ד"ה 'כגון'; ולדעת שו"ע הרב רצג, ב רשאי להתפלל כרגיל, ומכל מקום יחזור ויקרא ק"ש בלילה. למעשה, יחיד המקדים תפילתו רשאי לנהוג כשו"ע הרב (הגר"ד ליאור שליט"א).

12. שו"ע, או"ח רעא, ד.

13. ויש לקחת סידור אם אינו יודע בעל פה את נוסח הקידוש, אחרת - אסור לשנות ממטבע שטבעו חכמים בברכות (משנ"ב סח, א), ואז מוטב לדחות הקידוש אף לבוקר ולאכול בינתיים בלא קידוש, כדין 'עוסק במצווה' (הגר"ד ליאור

- על מאפה מזונות, ובתנאי שאוכל מהמאפה לפחות 216 סמ"ק¹⁴. בקידוש על חלה מברכים 'המוציא' במקום 'בורא פרי הגפן'.
- ח. חיילים בסיור יקדשו בתוך הרכב, כדי להימנע מהוצאה מחוץ לעירוב¹⁵. על נטילת ידיים ברכב - ראה פרק ו, סעיף מח.
- חיילים שעל גבי כלי רכב אחד - יכולים לצאת ידי חובה בשמיעת הקידוש מכלי רכב סמוך¹⁶.
- ט. אם אין יין ולא מזונות - מותר לאכול במהלך המשמרת ללא קידוש¹⁷, אך תחילה יתפללו ערבית¹⁸, שהרי מן התורה מקיימים בזה מצוות קידוש, ואם אינם מתפללים - יאמרו לפחות: **'ברוך שנתן שבת לעמו ישראל זכר ליציאת מצרים'**¹⁹.
- י. חובה לסעוד שלוש סעודות - אחת בליל שבת ושתיים ביום.
- שתי הסעודות הראשונות חייבות לכלול לחם או חלה

שליט"א).

14. שש"כ נג, יח. ילקוט יוסף ערב, טז. ראה הלכה כסדרה, כבוד ועונג שבת עמ' 87-88.

15. אע"פ שהרכב נוסע ואינם אוכלים במקום הקידוש (שו"ת בצל החכמה ו, עג). ובלבד שלא יצאו בין הקידוש לסעודה מהרכב (ראה משנ"ב רעג, יב).

16. עפ"י שעה"צ קעת, לח שמקרקע לעגלה אינו נחשב לשינוי מקום לענין ברכת הנהנין, וכך גם בשינוי מקום בקידוש שדינו שווה, כפי שכתב ביה"ל קעת, ב ד"ה 'בבית'.

17. שכן החייל 'עוסק במצוה' ופטור מקידוש (ראה ש"ך יו"ד שמא, ט). לדעת הגר"א נבצל שליט"א אם לא התפלל ערבית יאכל רק לחיזוק כוחו לפעילות, ולדעת הגר"ד ליאור יאכל כדרכו.

18. ראה משנ"ב רפט, י.

19. ראה ביה"ל רעא, א.

בכמות של קצת יותר מכביצה²⁰ (57.6 סמ"ק²¹)
ולפחות כזית²² (28.8 סמ"ק²³).

יש מקילים (כאשר קשה להם לאכול לחם) לקבוע את
הסעודה השלישית על מיני מזונות ויש המסתפקים
בפירות וירקות²⁴.

יא. מי שלא קידש בליל שבת, יקדש ביום, אך לא יאמר
אז את הפסוקים 'ויכולו השמים...' אלא יתחיל
מברכת הגפן²⁵.

אם גם לא אכל לחם, יאכל את כל שלוש הסעודות
ביום²⁶.

יום השבת

יב. את קידוש היום עושים רק על יין או 'חמר מדינה'
(=משקה משכר המהווה תחליף ליין).

קפה, תה ובשעת הדחק גם משקה מוגז - יכולים
לשמש כ'חמר מדינה'²⁷.

יג. היוצאים לפעילות בבוקר, ורוצים לאכול קודם -
אם יש זמן יתפללו שחרית אפילו ביחידות, יקדשו

---

20. שוי"ע, או"ח רעד, ד. שם רצא, א.

21. כך השיעור המקובל (שיטת רא"ח נאה). לשיטת חזו"א, השיעור הוא 99.5 סמ"ק.

22. משנ"ב רצא, ב.

23. ולדעת חזו"א 49.8 סמ"ק.

24. שוי"ע, או"ח רצא, ה.

25. שוי"ע, או"ח רעא, ח. רמ"א שם.

26. רמ"א, או"ח רצא, א.

27. ראה ששי"כ נג, יא; יביע אומר ג, יט.

ויהאכלו.²⁸

אם אין זמן לתפילה - רשאים לקדש²⁹ ולאכול ללא תפילה, שלא תיפגע כשירותם עקב הרעב.³⁰

אך אם בכוונתם להתפלל לפני הצהריים - אל יקדשו, אלא יאכלו את המינימום הנדרש לשמירת כשירותם (רצוי לקרוא תחילה קריאת שמע³¹), ורק לאחר התפילה יקדשו ויאכלו סעודת שבת.³²

יד. מי שלא הספיק להתפלל עד שהגיע זמן מנחה - יתפלל לפי הסדר הבא: מנחה, מוסף, ואחר כך - שחרית.³³

ניקוי הגוף והבגדים

טו. במרבית המוצבים מותקנת מערכת 'טרמויאלי' לאספקת מים חמים.

28. אבל לא ימתינו לתפילת שחרית במניין, כי אז ייאלצו לאכול לפני התפילה, וזה גרוע מתפילה ביחידות (ביה"ל פט, ג).

בספר ששי"כ נב, העי' נה מסתפק האם הלכה זו נכונה גם ביחס לתפילת מוסף, ומי שנאלץ לאכול - יתפלל מוסף ביחידות ואל יאכל לפני התפילה, והכריע עפ"י החת"ס, שאם אוכל רק מאכלי חלב ויש מי שיזכירו להתפלל, יאכל לפני מוסף וימתין לתפילה בציבור.

29. מנחת שבת עז, לה. שו"ת אגרות משה, או"ח ב, כח; אולם ראה שו"ת דברי יציב, או"ח קלא.

30. ששי"כ נב, יב.

31. אם יכול, יקרא את שמע קודם שאוכל (ראה מחנה ישראל ז, ב. ונדחי ישראל ח, א), ומנהג ישראל להקפיד לברך ברכות השחר לפני ששותים.

וסעודה ממש אסור לו לאכול, ואעפ"י שהחייל כעת יעוסק במצווה ופטור מתפילה לא בטל ממנו איסור אכילה לפני תפילה כאשר עתיד להתפלל לאחר מכן, ואינו כאונן המופקע לחלוטין מתפילה, ולכן התרנו לאכול רק מינימום הכרחי (הגרי"א נבצל שליט"א. ראה בספר טל ברכות סי' ד ובמילואים לקידוש).

והוסיף הגרי"א נבצל שליט"א, היות ומותר לחייל לאכול רק את הנדרש, אינו חייב בקידוש אם נדרש לאכול רק מעט.

32. ראה ביה"ל פט, ג. ורעא, א ומשנ"ב ערב, כט.

33. משנ"ב קח, טז.

במערכת זו גורמת צריכת המים החמים להבערת אש ולבישול המים, ולכן אסור לפתוח מים חמים. פתח בטעות את הברז - אסור לסוגרו³⁴.

גם במערכות חימום אחרות קיים חשש לבישול המים הנכנסים למערכת במקום המים שנצרכו, ולכן אין לפתוח מים חמים אלא אם ידוע שהמים באים מדוד שמש.

טז. אסור להתרחץ במים חמים בשבת, אפילו אם חוממו לפני שבת³⁵, אלא כאשר מניעת הרחצה גורמת להרגשת אי נוחות ניכרת³⁶.

יז. הרטבת בגד או שרוך במים אסורה משום כיבוס, אפילו ללא כוונה לנקותם³⁷, אבל מותר ללכת בגשם או להיכנס לשלולית³⁸, וכן מותר להרטיב בדרך לכלוך - לנגב ידיים במגבת³⁹ או להניח סמרטוט על מים שנשפכו⁴⁰.

יח. בגד שנרטב - אסור לסוחטו או לנערו בחוזקה⁴¹, אולם מותר לנערו קלות או להחליקו ביד, שלא יישארו עליו

---

34. כי אז מקטין את הלהבה ועובר באיסור 'מכבה'.

35. שוי"ע, או"ח שכו, א. משנ"ב שם, ה.

36. עפ"י ביה"ל שכו, א ד"ה 'במים'.

37. שוי"ע, או"ח שב, ט.

38. שוי"ע, או"ח תריג, ה, ח.

39. רמ"א, או"ח שב, י.

40. משנ"ב שב, ס.

41. משנ"ב שב, ד לט.

טיפות מים⁴².

ט. אסור ללבוש בגד רטוב וגם אין לקחת אותו בידיים, שמא ישכח ששבת היום ויבוא לסוחטו⁴³; למעט במקרים הבאים:

1. הבגד עדיין על גופו⁴⁴.

2. אין בגד להחלפה⁴⁵.

3. מעיל גשם או כל פריט לבוש שלא מקפידים לייבשו⁴⁶.

כ. אסור לתלות בגד רטוב על חבלי כביסה, אך מותר לתלותו על קולב או להניחו על כיסא שלא בסמוך להסקה או לתנור⁴⁷.

כא. התלכלכו הבגדים - אסור לנקותם במים או לשפשף את חלקי הבגד זה בזה, אך מותר לחבוט ביד במדי ב' כדי להסיר אבק או עפר, מאחר ואין מקפידים על נקיונם⁴⁸, וכן להסיר קוצים וענפים שהסתבכו בבגד ולגרד בוץ⁴⁹.

כב. מותר להסיר בוץ לח מהנעליים באמצעות זרם מים⁵⁰

---

42. פמ"ג (אשל אברהם שב, ב). בעין משפט מדייק זאת מדברי הרמ"א, או"ח שב, ב.

43. רמ"א, או"ח שא, מו.

44. שו"ע שא, מה.

45. משנ"ב שא, קסב.

46. רמ"א שא.

47. שו"ע, או"ח שא, מה ושש"כ טו, יג.

48. שו"ע, או"ח שב, א. משנ"ב שם, ה.

49. שו"ע, או"ח שב, ז.

50. שו"ע, או"ח שב, ט. שש"כ טו, לט.

או לנקותו בנייר טואלט⁵¹. התקשה הבוץ - יש לחכך את הנעל בקיר, בסלע או בחפץ קשה שאינו חד⁵², אך לא באדמה או בדשא⁵³.

מוצאי שבת

כג. היוצאים בשבת למשמרת העתידה להימשך שעות לאחר צאת השבת - רשאים לקחת עמם מיץ ענבים להבדלה⁵⁴ (מבלי לומר בפירוש שזה להבדלה⁵⁵). אם אין אפשרות לקחת מיץ ענבים, וחוששים שמא לא יהיה על מה להבדיל כשיחזרו⁵⁶, או שרוצים לאכול אחר השקיעה - רשאים להבדיל לאחר 'פלג המנחה'⁵⁷, אך את הברכות על הנר ועל הבשמים יברכו בלילה⁵⁸.

יש אומרים שבמקרה זה ימתינו גם עם תפילת ערבית

---

51. שו"ת ציץ אליעזר ח, טו. שו"ת יבי"א ד, כז, ו. שש"כ טו, לט. ראה רמ"א, או"ח שב, ו.

52. שו"ע, או"ח שב, ח. משנ"ב שם, לו.

53. שו"ע, או"ח שב, ו. אמנם הרמ"א שם מתיר אך המ"ב הביא עוד פוסקים הכותבים להחמיר.

54. שהרי בשעת הדחק מכינים יין מיום טוב לחברו, אם יש שהות לשתות מהיין בו ביום (משנ"ב תרסז, ה ושעה"צ תקג, ב). היתר זה הוא רק כאשר יש אפשרות לשתות מהיין גם בשבת עצמה ולא ניכר שכוונתו להכין. נר אסור לקחת בשבת.

55. משנ"ב רצ, ד.

56. ואין אפילו משקה הנחשב ליחמר מדינה' (עפ"י כף החיים רצט, לה).

57. שו"ע, או"ח רצג, ג. ואע"פ שהמשנ"ב שם, ט כתב שלא לנהוג כך מכמה סיבות, מכל מקום בנסיבות אלו יש להקל (קשרי מלחמה א, עמ' 165). נחלקו האחרונים אם במקרה זה יש להקפיד להתפלל ערבית לפני ההבדלה (ראה הלכה כסדרה ב, עמ' 136).

58. שו"ע הרב רצט, י וכן פסק ילקוט יוסף אבלות ז, כב; אבל שו"ע רצג, ג כתב שלא לברך על הנר. לדעת כף החיים רצז, כג מברכים על הבשמים בהבדלה שבפלג המנחה וחוזרים ומברכים עם צאת הכוכבים.

עד הלילה⁵⁹.

כד. מיד עם צאת הכוכבים יש לומר: 'ברוך המבדיל בין קודש לחול'⁶⁰.

כה. חיילים במשמרת הנמשכת שעות רבות לאחר צאת השבת, ואין בידם להבדיל - משהוסיפו בתפילה 'אתה חוננתנו' או שאמרו 'ברוך המבדיל' יכולים בדיעבד לאכול⁶¹.

---

59. כדעת סידור יעבי"ץ (סדר מוצ"ש מחיצה ב, ב) וכך משמעות מג"א רצט, ט (עיין מחצית השקל שם) וכן פסק שו"ע הרב (שם, י טז ועיין תהילה לדוד רצג, ד); אולם במשנ"ב רצט, כב כתב שבמקרה זה יקדים ויתפלל ערבית מפלג המנחה ואח"כ יבדיל.

60. כדי להוציא את השבת ולמנוע בכך את חילולה במלאכות שונות.

61. בהסתמך על דעת ערוך השולחן רצו, יד שצי"ד כדעה הראשונה בשו"ע רצו, ג המתירה לאכול כשאין יין להבדלה; אבל משנ"ב שם, כא החמיר, וכאן הרי מעיקר הדין פטורים מהבדלה כל זמן שעסוקים בפעילות הבט"ש.

פרק ג חמ"ל

- א. חמ"לים (חדרי המלחמה) הם מרכזי איסוף, שליטה ודיווח. תפקידם לקלוט ולרכז מידע על הנעשה בגזרה ולהעבירו לדרגי הפיקוד ולכוחות בשטח בזמן אמת.
- ב. פעילות החמ"ל כוללת:
1. הפעלת מערכות קשר שונות לצורך קליטת נתונים והזרמתם הלאה.
  2. תיעוד המידע.
  3. הפצת המידע דרך מדיות שונות.
- ג. עבודת החמ"ל תימשך גם בשבת תוך צמצום היקף העבודה כפי שיפורט להלן¹.
- ד. יש להכין מראש דפי משימה יזומה (למארב, פטרול, מעצר, צ'ק פוסט, מחסום, אלמנת קש, לו"מ וכדו') - ראה פרק ד, סעיף א.
- ה. אין לבצע פעולות שאין בהן צורך ביטחוני או שניתן להקדימן לפני שבת או לדחותן לאחר השבת, ובכלל

---

1. חלק מהפעולות הנעשות בחמ"ל אסורות בשבת מן התורה, וחלק - מדברי סופרים. הכלל המנחה הוא שכשהמלאכה נעשית בשינוי - אין בה איסור תורה, ומצווה לנהוג כך כשנאלצים לחלל את השבת לצורך הצלת נפשות (רמ"א, או"ח שכה, יב. בחכמת שלמה שם כתב שלדעת השו"ע אין צורך בשינוי וכן כתב ט"ז שם, ה; מכל מקום יש לנהוג כך, כיוון שפעמים רבות יש ספק ביחס לנחיצותה של פעולה זו או אחרת וגם חלק גדול מפעילות החמ"ל אינה מצילה מפני סכנה קיימת אלא נעשית כדי למנוע סכנה אפשרית - ראה אור לציון ב, לו הע' ב).

זה:

- הוצאת דוחות מצב ועדכונים שאין להם זיקה ביטחונית.
  - ענייני שלישות (מאושפזים, נפקדים, עריקים).
  - חירור מסמכים לשם תיוקם (ניתן לתייק באמצעות שמרדף).
  - גריסת מסמכים².
  - תיאומים שאין להם זיקה ביטחונית.
- ו. חריגה מהוראות אלו תיעשה באישור מפקד ורב היחידה בלבד.

כניסה ויציאה

- ז. בחלק מהמקומות קיימת נעילה אלקטרונית, בה נעשית הפתיחה באמצעות הקשת קוד סודי או העברת כרטיס מגנטי. במקביל ניתן לצלצל בפעמון חשמלי כדי שיפתחו מבפנים באמצעות אינטרקום.
- ח. בחמ"לים שהכניסה אליהם כרוכה בהקשת קוד זיהוי או העברת כרטיס מגנטי - יש לתאם עם המפקדים השארת דלת החמ"ל במצב פתיחה ידני כפי שנעשה הדבר בהרבה מקומות.
- ט. לא ניתן להשאיר את דלת החמ"ל במצב פתיחה ידני -

---

2. מסמך שעל פי הנחיות ביטחון מידע חייבים לגרוס אותו בגמר קריאתו בגלל רמת סיווגו הגבוהה, יש לעשות זאת בשינוי, כגון הגשת המסמך למכונת הגריסה בעזרת חפץ שאינו מוקצה.

מותר להיכנס במסגרת התפקיד, אך הקשת הקוד או העברת הכרטיס המגנטי ייעשו בשינוי (לחיצה על המקשים בחפץ כלשהו או העברת הכרטיס המגנטי תוך תפיסתו בסיכת הכיפה)³.

מותר גם לצאת לשירותים⁴ או לצורך מצווה (כגון סעודת שבת), אע"פ שיצטרך לחזור ולהיכנס תוך חילול שבת⁵.

י. מותר לתורן חמ"ל לצאת לצורך מצווה, כגון לתפילה או כדי לנוח, אע"פ שיצטרך לשאת טלפון נייד או מכשיר קשר כדי להישאר זמין⁶.

קשר

יא. אסור להוסיף בשבת התקנים שונים למערכת הקשר (אנטנות, רמקול, מע"ד)⁷, למעט אביזרים שרגילים לפרקם עוד באותו יום⁸.
במכשירי קשר שאין בהם חיווי דיגיטאלי, מותר

3. אף שבפעולות הנעשות לצורך ביטחוני שאיסורן מדרבנן, אין צורך בשינוי, יתכן שישנם בקרות כניסה שהפעלת המערכת כרוכה באיסורי תורה, ולכן יש לשנות.

4. משום כבוד הבריות התירו חכמים איסורי דרבנן, וכל שכן לגרום שבזמן חזרתו לחמ"ל יצטרך לחלל שבת לצורך הצלת נפשות.

5. ובשעת הדחק יש להתיר גם כאשר היציאה עצמה מחייבת פתיחה חשמלית, שהרי מוסכם על רוב הפוסקים שהפעלת החשמל אינה אסורה אלא מדרבנן, ואם עושים זאת בשינוי - הרי זה שבות דשבות שהותר לצורך גדול - ראה מג"א שכה, ו. פמ"ג, משבצות זהב שם, א ושז, ז-ח.

6. שהרי מותר לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור לצורך גופו (ראה שש"כ כ, יב).

7. משום 'בונה' או 'מכה בפטיש', כאשר ההתקן מאפשר את השימוש במכשיר.

8. גם אם החיבור למערכת נעשה באמצעות הברגה (מג"א שיג, יב. ט"ז שם, ז. שו"ע הרב שם, כא. ערוך השולחן שם, לא. קצות השולחן קיט, ו. שו"ת ציץ אליעזר יג, ל. חזו"א, או"ח נ, ט חולק).

- לכוונן בשבת את מכשיר הקשר לתדר הנכון.⁹
- כמו כן מותר להגביר ולהנמיך רחש קליטה על פי הצורך,¹⁰ וראוי לעשות זאת בשינוי¹¹, אולם אין לסובב את מתג הברירה למצב¹² SQUALSH.
- יב. סדר העדיפויות ליצירת קשר בשבת הוא כדלהלן:
1. שבת-פון (טלפון בשיטת 'הפעלת עקיפין')¹³.
  2. טלפון קווי ללא צג¹⁴.
  3. טלפון קווי עם צג / טלפון סלולארי.
  4. מכשיר קשר MOTTOROLA או מירס בתצורת קשר¹⁵.

-
9. שו"ת מנחת שלמה א, ט.
  10. הגברת עוצמת הקול במכשיר נעשית ע"י העלאת המתח החשמלי, ואת זאת השוו הפוסקים למוסיף ריח על הקיים שמותר. בדומה לזה התירו הפוסקים לדבר אל חרש המרכיב מכשיר שמיעה, אף שהמיקרופון שבמכשיר קולט את גלי הקול של המדבר, משום שאין כאן הולדת זרם אלא הגברת זרם (מנחת שלמה א, ט. שו"ת יבי"א, או"ח א, יט (יח-יט). קשרי מלחמה ב, עב).
  11. הזאת המתג או כפתור העוצמה, נחשב ליטלטול במקצת' שמותר מכיוון שאינו עוקרו ממקומו (שו"ת הר צבי או"ח ח"א סימן קצו). ואף שלחלק מהפוסקים נחשב המתג או הכפתור כלי שמלאכתו לאיסור, משום שאינו ראוי לשום תשמיש רק להדליק בו (שו"ת ציץ אליעזר ח"א סימן כ פרק ט), המקל להזיזו לצרכים הנ"ל כלאחר יד, אין על זה שם טלטול (פסקי תשובות סימן רעז, א בשם ספר פסקי תשובה סימן ש"ג).
  12. כאן נפתח המעגל שבברירה הקודמת ונסגר מעגל אחר, ולכן הדבר אסור כמו כל הפעלת מכלול חשמלי.
  13. במכשיר זה הרמת השפופרת מהעריסה אינה סוגרת מעגל חשמלי, אלא פולס אלקטרוני הנשלח מדי כ-3 שניות למתג העריסה מגלה כי השפופרת הורמה ומחבר את הקו. נמצא שמרים השפופרת רק גרם להתחברות הקו. באופן זה פועלים גם לחצני החיוג.
  - עשיית מלאכה בדרך גרמא מותרת במקום הפסד (רמ"א, או"ח שלד, כב; ולדעת השו"ע - אף שלא במקום הפסד). חכמי דורנו מייחסים למגזר הביטחוני בכללו (וכן הרפואי) מעמד שווה-ערך ל'מקום הפסד', ומתירים לעת הצורך לפעול בשיטת ה'גרמא'.
  14. ראה קדושת השבת ב, עמ' שלב-שלט המנתח את מכלול האיסורים האפשריים בצג דיגיטאלי.
  15. מכשיר זה גרוע יותר בגלל הצורך ללחוץ על ה-PTT בכל פעם שרוצים לדבר.

5. דואר אלקטרוני באמצעות מחשב¹⁶.
6. מכשיר קשר המכוון לתדר במערכת VRC¹⁷.
- בעת אירוע או במסירת דיווחים מסווגים יש לבחור במכשיר העונה על הצרכים המבצעיים (כולל ביטחון מידע) בצורה המהירה והאמינה ביותר.
- יג. במידת האפשר ייעשה השימוש במכשירים 2-6 בשינוי - הסרת השפופרת מעריסתה במרפק ולחיצה על המקשים בגב האצבע או באמצעות חפץ כלשהו.
- יד. אין לקיים באמצעי הקשר השונים כל שיחה שאינה חיונית, כולל:
1. שיחה פרטית, משפחתית או חברית.
  2. שיחה בנושא צבאי, אך מנהלתית מובהקת.
  3. שיחה הנוגעת לפעילות או לעדכון למה שיתרחש אחר השבת, כאשר מרווח הזמן במוצ"ש מאפשר זאת.
  4. שיחה בתחומי לוגיסטיקה בנושאים שאינם

---

16. כדרכנו להקל בחשמל בשבת שאינו אסור מן התורה. כתיבה דיגיטאלית - בה מופיע הכתב על גבי צג טלפון או מסך מחשב - אין בה איסור תורה לדעת רוב הפוסקים, מאחר ואין זה כתב ממשי אלא אשליה אופטית (ראה נשמת אברהם, חלק ד שמ, א בשם הגרש"ז אורבך. תחומין יד, עמ' 433), ובנוסף הכתב אינו מתקיים, כי התמונה מתחלפת עשרות פעמים בכל שנייה.

כמה פוסקים כן חששו לאיסור 'כתיבה' גם במדיה דיגיטאלית, כי בפועל נוצר כתב הנראה לעיניים ודרך העולם לכתוב כך (קדושת השבת ב, עמ' שצז-תא בשם הגר"ש אלישיב. עמ' תכ-תכד בשם הגר"מ אליהו).

17. נורת הביקורת במכשיר היא נורת להט, והבאת חוט הלהט לחום רב אסורה מן התורה.

מלבד הלחיצה על PTT שמדליקה את הנורה, יש בעיה גם בעצם הדיבור, כי עוצמת הקול גורמת לשינוי עוצמת האור בנורה.

דחופים, ובמיוחד בשעות הסמוכות ליציאת השבת.

בכל מקרה של ספק מותר להמשיך בשיחה.

טו. כאשר פונים לחמ"ל בנושאים מנהלתיים - אם השיחה היא בטלפון יש להעיר על כך ולא לקיים את השיחה.

אם הפנייה היא במערכת VRC¹⁸, אין היתר ללחוץ על המע"ד - גם לא כדי למנוע פניות נוספות¹⁹ - אלא כאשר קיים חשש שיוזם השיחה יתקשר שוב ושוב ויתקע את רשת הקשר.

טז. בדיקות הקשר יצומצמו למינימום הנדרש על פי אמינות המכשיר ואופי הפעילות, ולא ישמשו לבדיקת ערנות שומר וכדו', במקום שניתן לבדוק זאת בהליכה רגלית.

יז. מותר ליזום שיחת דיווח ועדכון **טלפונית**, ולא לדחותה למוצאי שבת, אם ללא השיחה ייאלץ לכתוב תזכורת²⁰.

יח. ביקש הדובר להעביר את השיחה למישהו אחר - יש לעשות כן, אם הוא בעל דרגה פיקודית סמכותית

18. שהשימוש בה אסור מן התורה, בגלל נורות הלהט.

19. אע"פ שגורמים לו לחזור ולעבור על איסורי תורה, אין אומרים בזה חטא על מנת שיזכה חברך, כאשר לשם כך נדרש לעבור על איסורי תורה (כך עולה מהמשנ"ב שו, נח).

20. כדרכנו להקל בחשמל בשבת שאינו אסור מן התורה, ושאינו בו גם איסור דרבנן מובהק לדעת חלק מהפוסקים בפרט בסגירת מעגל קצרת טווח (עיין באריכות בקדושת השבת ב, קכא-קכד) לעומת כתיבה שבכל דרך קרובה לאיסור תורה.

בתחום השיחה הנדונה²¹.

יט. חייל המקבל הנחיה לטלפן, ואיננו בעל סמכות לקבוע את חיוניותה - יעשה זאת ללא פקפוק, אלא אי"כ ברור לחלוטין כי מדובר בנושא מנהלתי או אזרחי.

יומן המבצעים

כ. כתיבה בשבת אסורה מן התורה, ולכן מותר לתעד רק מידע הנוגע במישרין לפעילות המבצעית.

רישום המידע יהיה קצר ותמציתי. אין לכתוב תאריך בכל דיווח, אלא פעם אחת בכל משמרת (שעה, ממי ומה נעשה - חובה למלא בכל דיווח).

כא. מצווה לצמצם גם בפעולות הנעשות לצורך פיקוח נפש²², ולכן יש לבחור בעט שבת (שהדיו נמחק לאחר ימים מספר²³ - ניתן לקבל במשרד הרבנות), ולאחר השבת לצלם את היומן.

מידע שיש לו זיקה ביטחונית, וקיים חשש ממשי שיאבד - ייכתב בעט רגיל.

כב. במידת האפשר - כותבים ביד שאינו רגיל לכתוב בה (בדרך כלל - יד שמאל) ובתנאי שהכתב קריא²⁴.

---

21. עפ"י שו"ע, או"ח שכת, י. משנ"ב שם, כה. ברכי יוסף, שירי ברכה שם, א.

22. משנ"ב שכת, מד.

23. כתיבת 'כתב שאינו מתקיים' אינה אסורה אלא מדרבנן (שו"ע, או"ח שמ, ד-ה וראה ביאור הלכה שם). מאחר והכתב נמחק תוך זמן קצר - אין הוא כתב מתקיים (שו"ת מנחת שלמה א, צא. ראה תחומין יא עמ' 107).

24. גם בעט שבת מצווה לכתוב בשינוי, כי פעמים שהכתב אינו נמחק (הדבר מצוי בעט ישן בגלל התנדפות האקונומיקה הגורמת להימחקות הדיו), ואז יש בו

כג. מידע המופיע כבר במחשב או שנרשם בו - יש לדחות את כתיבתו ביומן המבצעים למוצאי שבת.

מחשב

כד. כאמור לעיל פרק א, סעי' ח-ט, מסך דיגיטאלי (LCD) עדיף על פני מסך אנלוגי (CRT). כמו כן רצוי להשתמש בעכבר אופטי ולא בעכבר מכני.

כה. אין לבטל או להאריך את משך הזמן בו מופעל שומר המסך, כדי לא לפגוע בביטחון המידע²⁵.

כו. יש להדליק את המחשב לפני שבת ולהשאירו דלוק כל השבת (=לבטל את ה-STAND-BY, כמתואר לעיל פרק א, סעי' ט).

כז. לא הודלק המחשב או שכבה במשך השבת - יש ללחוץ על מתג ההפעלה בשינוי - לא באצבע ישירות, אלא באמצעות חפץ כלשהו (שאינו מוקצה).

כח. ההקלדה תתבצע בשינוי - באמצעות חפץ - למעט כאשר נדרש להקליד מידע רב תוך זמן קצר.

כט. חובה להקפיד על שינוי בעת ביצוע הדפסה או משלוח פקס²⁶.

איסור תורה. בנוסף יש דעה שאם הכתב אינו נמחק באותו יום הריהו בגדר 'כתב המתקיים' ואסור מן התורה (שו"ת מנחת יצחק ז', יג-טו).
25. לא אחת מצויים בחמליים מסווגים אנשי שירות לצורך תיקון תקלות במערכת המחשב, וכן חיילים המשרתים בחמ"ל שכן שנכנסים שלא לצורך עבודה ביטחונית לחמ"ל שסיווגו הביטחוני גבוה יותר.
26. שבזה יש איסור כתיבה מן התורה לרוב הפוסקים (הלכה כסדרה ח"ג עמ' 25)

מרכזיית גדר

- ל. הגדר האלקטרונית מהווה חלק ממערכת מכשול מורכבת הפרוסה לאורך הגבול, גדר ההפרדה וסביב מחנות מסווגים, ומטרתה להתריע על ניסיונות חדירה.
- לא. הפעלת הגדר בשגרה ובעת אירוע תיעשה בהתאם להנחיות האג"מיות בגזרה, כולל:
1. ביצוע בדיקות שוטפות.
  2. תפעול ההתרעות השונות.
  3. תיעוד הבדיקות והאירועים ביומן.
- לב. מלבד הבדיקה הנעשית כל שעה, אין לבצע טיפול תקופתי ובדיקות יומיות, אלא יש להקדימם ליום שישי או לדחותם למוצאי שבת.
- לג. הכתיבה ביומן תתבצע בעט שבת ובשינוי בהתאם להנחיות הכתיבה ביומן המבצעים (סעיפים כב-כה).
- לד. ריכוז הבעיות הטכניות והדיווח היומי למפקדת הגזרה יידחו למוצאי שבת.
- לה. ביצוע עבודות שוטפות על הגדר - ניכוש עשבים, גיזום מטפסים וחסירת פרצות שאינן קשורות למערכת ההתראה לא ייעשו בשבת.
- לו. הבדיקות והאיפוס במרכזיות יעל 15 ו- DTR 2000

כרוכות בהדלקת נורות להט ובכיבוי, ולכן יש לבצע פעולות אלו בשינוי.
הפעלת מערכת BVS 5000 נעשית באמצעות המחשב, ויש לנהוג בהתאם להנחיות המחשב (סעיפים כו-לא)
לז. במקרה של תקלה יש להזעיק את צוות האחזקה גם בשבת.

שונות

לח. תזכורות, טלפונים וכדו' או כל מידע קצר שאין חובה לכותבו ביומן המבצעים - יירשמו ביד שמאל או בעט שבת.

לט. כאמור לעיל פרק א, סעי' ח, חובה להכין לפני שבת את רשימת תורני החמ"ל ושאר התורנויות, ולכתחילה יש לניילן את הרשימות.

אם אין אפשרות לחלוט את הרשימה לפני שבת - חובה להכין פתקיות עם שמות התורנים ולהצמידן ללוח שעות בעזרת מהדק משרדי.

רשימות אלו הן מן הדברים שאסרו חז"ל לקרוא בשבת²⁷, ולכן אין לעיין בהן שלא לצורך התורנות.

מ. אסור להפעיל טלוויזיה בחמ"ל.
גם אם הטלוויזיה דולקת, אין חובה לצאת מהחמ"ל,

---

27. שו"ע, או"ח שז, יב. שם מדובר על רשימות אורחים המוזמנים לסעודה ופרפראות שהכין לשם כך, אך כל רשימה היא בכלל האיסור, כמבואר בב"ח שז, ה. שו"ע הרב שז, כד. בא"ח, שנה שנייה וישלח ח.

אך אסור להטות אוזן לנאמר, ויש למנוע זאת להבא²⁸.

מא. מותר להנמיך את עוצמת הקול במכשיר טלוויזיה או רדיו אם הרעש מפריע לעבודת החמ"ל, ויש להנמיך בשינוי²⁹.

אם אין ברדיו חיווי דיגיטאלי לעוצמת הקול - מותר להנמיכו, כדי לשמור על צביון השבת³⁰ (בטלוויזיה יש חיווי לשינוי העוצמה).

מב. אסור לכבות מכשיר טלוויזיה או רדיו או לבקש מאחר שיכבס³¹.

---

28. קשרי מלחמה ד, ט. מצד הנאה ממעשה שבת אין לאסור, שהרי אינו מתכוון ליהנות. ואף שזה פסיק רישה, שהרי נהנה ממלאכת איסור בשבת, דעת הר"ן בחולין (פרק גיד הנשה) שהתירו בזה אפילו באופן שהוא פסיק רישה. ואף שמודה רבי שמעון בפסיק רישה, היינו דווקא בעשיית מעשה, אבל באיסורי הנאה לא נאסר אלא כשמתכוון ליהנות.

29. ראה הע' 10. מלבד זאת יש להוסיף שבחמלי"ם בהם משמשת הטלוויזיה לצורך מבצעי, כאיסוף מודיעין, אין בה כלל איסור מוקצה. מכיוון שהנמכת עוצמת השידור בחלק מהמכשירים, כרוכה בהידלקות נורות להט הנמצאות בגוף המכשיר - מה שהוא איסור תורה, ינמיך בשינוי כגון בגב האצבע, ועדיף בשינוי גמור בעזרת חפץ שאינו מוקצה.

30. ראה הע' 11.

31. משום איסור 'לפני עיוור לא תיתן מכשולי'.

פרק ד פעילות מחוץ לעירוב

יציאה מן המחנה

א. כאמור לעיל פרק א, סעיף כז, אסור להוציא חפצים מרשות היחיד אל מקום שאינו מוקף מחיצות, וכן אסור להעביר חפצים במקום שאינו מוקף למרחק של יותר מ-4 אמות.

לכן אסור לחייל לצאת מהמחנה שלא לצורך מבצעי, כשהוא נושא על גופו פנקס שבי, תחבושת אישית, חוסם עורקים, נשק או שאר תכולת האפוד או הווסט¹.

מי שמתכנן לצאת מהמחנה במהלך השבת, חייב לוודא לפני שבת, שלא נותרו בכיסיו חפצים, כגון: תעודות, ניירות, טישיו וכדו'².

ב. חייל היוצא לצורך מבצעי - אסור לו לשאת דבר מעבר לאמל"ח ושאר הציווד החיוני, ולכן עליו **ללבוש** את פריטי הלבוש השונים (מעיל, כפפות, כובע גרב) לפני היציאה מהמחנה, ועם ההגעה ליעד יוכל להסירם³. במידת האפשר יש לצאת עם הקסדה כשהיא חבושה

1. שוי"ע שא, ז.

2. שוי"ע, או"ח רנב, ו.

3. שוי"ע, או"ח שג, טז.

על ראשו⁴, אך אם המרחק לעמדה רב או שהעמדה נמצאת מחוץ לעירוב, מוטב לכתחילה להכניסה לכיס האפוד או לקושרה אליו⁵.

יש מתירים לשאת גם חפצים חיוניים שאינם מבצעיים, (סידור, טלית, ספר קודש, שתייה ודברי מתיקה הנדרשים לצורך שמירה על ערנות במהלך הפעילות), כאשר הם מונחים בתוך כיס או פאוץ' שיש בו פריט מבצעי⁶.

ג. איסור הוצאה והעברה אינו חל על פריטי לבוש (בזמן שהאדם לבוש בהם)⁷ ולא על דרגות, תגים, שרוך וכל דבר שרגיל להיות מחובר לבגד⁸, כולל סיכת ביטחון או סיכת ראש הנמצאות בשימוש.

4. שבאופן זה נחשבת למלבוש ואין בה איסור הוצאה, ומכל מקום שלא לצורך מבצעי אסור לצאת בה כלל, אפילו שחובשה על ראשו, כמבואר בשו"ע, או"ח שא, ז.

5. שמא יבוא להסירה ולטלטלה ביד, ועדיף אפוא לשאתה מלכתחילה כמשא - לא כמלבוש - באופן שאינו מרבה איסור, כמפורט בהערה הבאה.

6. שהרי את הציוד המבצעי הוא מוציא בהיתר מטעם פיקוח נפש, ואם כן על שאר החפצים הוא נחשב 'מרבה בשיעורין', שנחלקו בו הראשונים, אם איסורו מן התורה או מדרבנן, ומאחר שבזמן הזה אין לנו רה"ר לרוב הפוסקים - נמצא שלכולי עלמא אין בכך איסור תורה, ויש אפוא לסמוך על הרמ"א שהקל באיסור הוצאה דרבנן במקום הפסד (ראה שו"ע שא, לג) ולהתיר לטלטל את חפציו במקום צורך גדול (מחנה ישראל לא, א; וראה שו"ת הר צבי א, קעג וקעז; ובשו"ת יביע אומר, או"ח ח, לד התיר זאת אם ייגרם לו נזק ממוני רב). ובהוצאת משני"ב 'ביצחק ייקרא' (עם הגהות הגר"א נבנצאל שליט"א) צידד להקל בזה גם בהעדר הפסד או צורך רב, כשתוחבם לתוך כיס או תרמיל שמונחים בו דברי פיקוח נפש, וזאת מטעם אחר - ש"אגד כלי שמיא אגד", כלומר ש"הכלי משים כל שיש בו כחפץ אחד (רמב"ם, שבת יב, יא)", ואם כן כיוון שחל היתר הוצאה על חלק מהכיס או התרמיל חל על כולו, שהרי כולו הוא חפץ אחד, וכ"כ בפירוש דעת שלום לשו"ע או"ח שיא, ב (הוצ' הדרת קודש); וכעין זה כתב גם שו"ת אגרות משה, או"ח ב, קג שאין בהוספת סיגריות לחפיסה משום 'ריבוי בשיעורין' לענין הוצאה ביום טוב.

7. כי הם נחשבים לחלק מגוף האדם, כפי שכותב הרמב"ם, שבת יח, יז.

8. שו"ע ורמ"א, או"ח שא, כג ומשני"ב שם, עט.

יוצאת מכלל זה כומתה כשהיא תחובה בכותפת, שלעולם אינה הופכת לחלק מהחולצה.⁹

ד. מותר לצאת באביזר המשמש את גוף האדם¹⁰ כמו שעון יד, תחבושת על פציעה, צמר גפן באוזן ומשקפי ראייה, אך לא במשקפי קריאה או משקפי שמש שעלולים להסירם)¹¹.

ה. מותר לקחת לשירותים נייר טואלט מפני 'כבוד הבריות'¹²; ומותר לשאת אף את הנשק כדי לצאת איתו לשירותים, אם אי אפשר להניחו במקומו.

כיצד מטלטלים חפצים חיוניים כשאינ עירוב?

ו. מן התורה, איסורי הוצאה והעברה חלים רק במקום המוגדר 'רשות הרבים'¹³, אבל חכמים אסרו להוציא ולהעביר בכל מקום שאינו מוקף¹⁴.

מקום שאין איסורו מן התורה - הקלו הפוסקים להוציא ולטלטל בתוכו בדרכים שגם ברשות הרבים

9. גם אם היא מחוברת בסיכת ביטחון (שבת ומועד בצה"ל. לדעת מלומדי מלחמה עג, המציאות הנוכחית היא שעיקר השימוש בכומתה הוא לציון השיוך החילי של בעליה, ולכן דינה זהה לדינם של שאר התגים והסמלים.

10. עפ"י שו"ע, או"ח שא, כב וכד-כה. פריט המשמש את גוף האדם, מוגדר 'תכשיט' כאחד ממלבושיו (משנ"ב שם, פו).

11. משנ"ב שא, עז. ערוך השולחן שא, סא.

12. שו"ע, או"ח שיב, א ומשנ"ב שם, ח ושנה, לט.

13. דרכים בין-עירוניות, רחובות ושווקים שמתמלאים בהם התנאים הבאים: אינם מקורים, אינם מוקפים מחיצה, אורכם ורוחבם לפחות שש עשרה אמה, והם משמשים להילוך הרבים. לדעת פוסקים רבים, אחד מתנאי 'רשות הרבים' הוא, שיהיו 600,000 איש עוברים בה מדי יום, אולם יש אומרים שהדרכים הבין-עירוניות נחשבות לרשות הרבים בכל מקרה (ביה"ל שמה, ז ד"ה 'שאינ').

14. מקום זה נקרא בשם 'פרמלית'.

לא היה בהן איסור תורה.

לפיכך, מי שנאלץ להוציא חפץ מרשות היחיד למקום שאינו מוקף או להכניס לרשות היחיד - יעשה זאת באחת מן הדרכים הבאות:

1. **'זה עוקר וזה מניח'** - חייל העומד ברשות היחיד

מושיט לחברו העומד בחוץ, וחברו לוקח מידו¹⁵.

2. **דרך מקום פטור** - חייל העומד ברשות היחיד

מוציא את החפץ ומניחו על מקום פטור, ואחר

כך לוקח את החפץ ומניחו בחוץ¹⁶.

3. **בעמידה על מקום פטור** - חייל הנושא חפץ יכול

לצאת מרשות היחיד למקום פטור, להיעמד עליו

ולהמשיך החוצה¹⁷.

4. **לחצאין** - החייל יוציא רק חלק מהחפץ מחוץ

לרשות היחיד, יניחו לרגע ויוציא את כולו¹⁸.

ז. חייל הנמצא מחוץ לעירוב ומוכרח להעביר חפץ

למרחק של יותר מארבע אמות (= 1.92 מ') - יעשה

זאת באחת מן הדרכים הבאות:

1. **ע"י שניים או יותר** - כאשר כל חייל מטלטל

---

15. שו"ת עבודת הגרשוני קד; שעה"צ שמט, יד בשם אבן העוזר; וכך הורה הגר"ש גורן במשיב מלחמה ב, ס.

16. ראה שו"ע שמו, א ורמ"א שנה, א ושעב, ו.

17. ראה מ"ב שמ, ו.

18. מ"ב שנב, י; ואע"פ ששו"ע שם, א החמיר - כבר הורה בזה בשו"ת בית שלמה, או"ח מ, שהסומך על המקלים בתרי דרבנן לא הפסיד.

- פחות מארבע אמות ומוסר לחברו¹⁹.
2. **פחות פחות מארבע אמות** - בשעת הדחק מותר לאדם אחד ללכת מרחק רב ובתנאי שייעצר כל פעם שלא ילך ארבע אמות ברצף²⁰.
3. **ע"י מקום פטור** - חייל הנמצא במצב הליכה יכול לקחת חפץ המונח על מקום פטור ולהניחו במרחק רב²¹.
- ח. חייל המבקש להוציא **מרשות היחיד אחת לרשות היחיד אחרת דרך כרמלית** - רשאי לעשות זאת באחת הדרכים הבאות:
1. **ישירות** - בהליכה מהירה מרשות היחיד לרשות היחיד מבלי להיעצר בכרמלית²².
2. **ע"י מקום פטור** - להוציא את החפץ מרשות היחיד ולהניחו על מקום פטור ואז יוכל חייל הנמצא במצב הליכה לקחתו ולהניחו ברשות היחיד אחרת.
- ט. אפשרות נוספת להוצאת פריטים **חיוניים** היא נשיאתם בשינוי.
ולכן מותר ללכת מהמחנה ליישוב סמוך **לדבר מצווה**,

19. כדעת פמ"ג, משבצות זהב רסו, ד; ועיין ביה"ל שמט, ג ד"ה וחברו.

20. עפ"י שו"ע רסו, ז ע"ש ובביה"ל שמט, ה ד"ה ואפילו.

21. ראה מ"ב שמו, ה ושעה"צ שם שהב"ח מתיר, ועפ"י זה התיר הגר"ש גורן בכרמלית.

22. חזו"א קג, יט.

כאשר הנשק נישא על הגוף ב'הצלבי' וטלפון סלולארי (הנחוץ לצורך כוננות) נישא בין הגופייה לחולצה²³.

משימות בט"ש

י. פעילות הבט"ש מתבצעת בעיקר מחוץ למוצב - בשטח שאינו מוקף עירוב - ולכן היא כרוכה באיסור מתמשך של הוצאה מרשות לרשות.

יא. ככלל, יש לשאת גם את האמל"ח והציוד החיוני בדרכים המותרות המתוארות למעלה למרות המאמצים שיש בדבר²⁴, למעט במקרים הבאים:

1. כאשר ההשתהות בנשיאת החפצים או הסחת הדעת מהפעילות פוגעת בביצוע המשימה.

2. כאשר ההשתהות בנשיאת החפצים בשטח חשוף עלולה לסכן את חיי החייל.

3. כאשר אין אפשרות טכנית לשאת את החפצים באופן המותר²⁵.

יב. פעילות באזורים מסוכנים תתבצע כרגיל כבימות החול²⁶.

---

23. עפ"י ששי"כ מ, ז הע' כ.

24. דמסברא לא עדיף מחולה שאין בו סכנה, שלגביו פסק השו"ע בסימן שכח, יז ע"פ הרמב"ן שהותר לגביו רק שבות בשינוי (ראה משנ"ב שם, נז).

25. ראה חיי אדם כלל סט, יג וראה ששי"כ לב, ב, הע' כג.

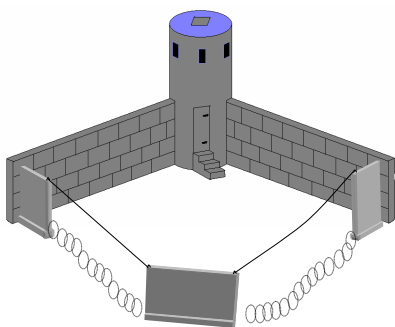
26. כפי שהתירו איסורי דרבנן כדרכם במקום סכנת איבר. לפעמים יש במקומות הללו אף פיקוח נפש ממשי.

עירוב והוצאה במקומות שונים

יג. כלי רכב

כלי רכב הסגור בדפנות או יריעות ברזנט מוגדר 'רשות היחיד', ואם הוא חונה מחוץ למוצב - אסור להוציא ממנו או להכניס לתוכו, אלא בדרכים המותרות המפורטות לעיל. כמקום פטור ניתן להחשיב את מכסה המנוע, מראות הצד, ידיות הדלתות וחרכי הירי²⁷, ובשעת הדחק - גם את מדרגת העלייה לרכב²⁸. כלי רכב פתוח - מותר להוציא ממנו בכל מקום שהוא חונה²⁹.

יד. פילבוקס

דינו של הפילבוקס כרשות היחיד.

החצר המנהלתית - אם היא מוקפת בקירות מיגון, דינה כרשות היחיד. תלתלית

(קונצרטינה) אינה מהווה מחיצה³⁰.

לעירוב החצר (כאשר חלק ממנה מוקף בתלתלית),

27. כל אלו מצויים למעלה מ-10 טפחים - ראה לעיל פרק א, סעיף לו.

28. אע"פ שהיא למטה מ-10 טפחים - ראה לעיל פרק א, סעיף לו.

29. אם חונה ברשות היחיד דינו כרשות היחיד, ואם בכרמלית דינו ככרמלית (מגן אברהם רסו, ז').

30. בגלל הרווחים בין הסלילים, שהם יותר משיעור 'לבוד'. בנוסף, גובה בדרך כלל פחות מ-10 טפחים.

ניתן למתוח חוטים מקיר מיגון לקיר מיגון אחר, כאשר הקשירה נעשית מאוזן לאוזן³¹.

טו. בונקר

מתחם תחמושת הנמצא מחוץ לעירוב הוא בדרך כלל מגודר, ולכן דינו כרשות היחיד³², למעט במקרים הבאים:

1. המתחם או חלק ממנו אינו מוקף גדר אלא תלתלית.

2. שער המתחם רחב מ-4.8 מטרים, ויש תחת השער חלל של 24 ס"מ או יותר³³.

3. שטחו הפתוח של המתחם (ללא המבנים) גדול מ-1,154 מ"ר³⁴.

אם נדרש לעצור בדרך למנוחה, יש להניח את הציוד על 'מקום פטורי' שהוא מקום שאורכו או רוחבו פחות מ-32 ס"מ, וגובהו יותר מ-24 ס"מ מהקרקע, ולאחר מכן לעוקרו ממקום זה וללכת ישירות אל תוך מתחם התחמושת.

---

31. על מתיחת חוט צורת הפתח על גבי תלתלית - ראה הלכה כסדרה ג (הוצאה, עירובין ותחומין), פרק ו, סעי' נט-סב.

32. על הגדרת הבונקר כמקום דירה להיחשב לרה"י גם אם שטחו יותר מבית סאתיים - ראה הלכה כסדרה ג (הוצאה, עירובין ותחומין), פרק ז, העי' 20.

33. גם הפוסקים המכשירים שער כמחיצה אע"פ שהוא נפתח, מודים שאינו עדיף ממחיצה, ופסול לעירוב כאשר יש תחתיו חלל יותר משיעור 'לבוד', כדין 'מחיצה תלויה'.

אם רוחב השער אינו עולה על 4.8 מטרים (10 אמות), יש להכשיר את העירוב כדין פרצה עד 10 אמות שדינה כפתח.

34. ראה בהרחבה הלכה כסדרה עירובין פרק ז.

אם לא נדרש לעצור, יש ללכת מרשות היחיד (מהמחנה/מהמאהל) לרשות היחיד (בונקר תחמושת) מבלי להיעצר בכרמלית.

אם מפאת המרחק נאלצים לנסוע ברכב, והרכב נכנס למתחם המגודר - מותר לפרוק ציוד מהרכב כהרגלו בימות החול.

אם הרכב אינו נכנס למתחם המגודר (כדי למעט בנסיעה בשבת), יש להכניס את הציוד אל תוך המתחם בדרכים המותרות.

טז. מחסום

מחסום על ציר תנועה - דינו ככרמלית³⁵ גם אם הוא מקורה³⁶.

ביתני השמירה והמשטח שעל גבי הבטונדות (קוביות בטון) - דינם כרשות היחיד.

הדרך לערב מחסום היא באמצעות התקנת 'צורות הפתח' מעל הכביש - אחת לפני המחסום ואחת אחריו.

חלק ניכר מן המחסומים מגודרים משני צדדי הכביש. יש להצמיד את עמודי צורת הפתח לגדרות

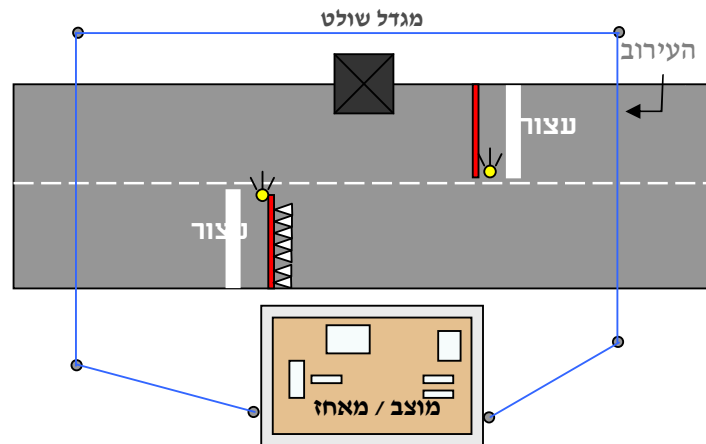
35. שהרי לדעת פוסקים רבים נחשבת הדרך לרשות הרבים רק אם עוברים בה 600,000 בני אדם מדי יום; ובנוסף הדרך אינה פתוחה באופן חופשי (כעין זה ראה שו"ת משנה הלכות ו, פו-פח; וע"ע שו"ת שבט הלוי ו, מא).

36. ההלכה למשה מסיני שפי התקרה מהווה מחיצה נאמרה רק לגבי מקום שיש מחיצות בחלק מצדדיו. בנוסף לקירוי המחסום אין שפה ישרה והוא משופע, ולכן אינו נחשב לפי תקרה'.

אלו תוך הקפדה שהגדרות לא יחצו בין עמוד לעמוד.

אם אין גדרות יש לגדור גם את צדדי הכביש ב'צורת הפתחי' (ראה איור), ורצוי לצרף גם את המוצב לאותו עירוב.

לא צורף המוצב לעירוב המחסום - ההליכה מהמוצב למחסום ובחזרה תהיה רציפה מבלי לעמוד מחוץ לעירוב.

חייל הנוסע או ההולך בשבת למחסום שאין בו עירוב ישתדל שלא לקחת ציוד שאינו מבצעי, כדי למעט באיסור הוצאה ובאיסור העברה ארבע אמות בכרמלית.

ומותר להסתובב בשטח המחסום ככל הנדרש למילוי משימות המחסום, וזאת תוך הקפדה שלא לשאת פריטים שאין בהם צורך מבצעי³⁷.

37. אבל ציוד מבצעי נדרש משום פיקוח נפש, ומשום כך אין טלטולו נחשב לחילול שבת, והבעיה היא רק ההליכה היוצרת צורך לטלטל - דבר המוגדר: 'מכניס עצמו לפיקוויני', ומאחר והטלטול עצמו הוא רק איסור דרבנן - מותר.

חפצים חיוניים שאינם מבצעיים, - מותר לשאתם כאשר הם מונחים בתוך כיס או פאוץ' שמונח בו פריט מבצעי כדלעיל, ולכתחילה יש להניח בצד במקום שמור את כל הציוד שאינו חייב להיות צמוד לחייל.

יז. מותר ללכת לשירותים תוך כדי נשיאת הנשק, האפוד הקסדה והשכפ"ץ. וכאשר לא הכינו מערב שבת נייר טואלט חתוך בשירותים מותר לטלטל הנייר בשבת³⁸.

יח. פריקת ציוד שאינו מבצעי שהובא למחסום הממוקם באזור שאינו חשוף לאוכלוסייה עוינת (כגון: רמת הגולן, ים המלח, אילת) - תיעשה בדרכים המותרות המפורטות בפרק ד, סעיפים ו-ט.

יט. המשטח שעל קוביית בטון הנמצאת במחסום הוא רשות היחיד, ויש להימנע מהנחת חפץ על גביו או לקיחתו משם³⁹.

את התרמוקן ניתן להניח על קוביית הבטון, כאשר הברז בולט מחוץ לה⁴⁰.

זאת ועוד - ההליכה במחסום יש גם בה תועלת לביצוע המשימה וגם הגנה על חיי החיילים.

טעם נוסף להקל, הוא שהתירו בגמרא, עירובין מו, א, ליוצאים להציל לחזור בכלי זיינם, מחשש לסכנה אם יניחום כדי להימנע מטלטול, ואפשר שבכלל היתר זה גם ההליכה בשעת הפעילות עם כלי הנשק.

38. משום כבוד הבריות.

39. בשעת הדחק ניתן להניח את המזון לרגע קט כאשר חציו על הקוביית בטון וחציו באוויר, ואחר כך להניחו כרגיל (ראה משנה ברורה שנו, י; וכך הורה הגר"א נבנצל).

40. שהרי כלי המונח חציו בפנים וחציו בחוץ - מותר להוציא מהחלק שבחוץ. גם אם הוצאת המים מהתרמוקן תגרום לכך שמים שעד כה היו בפנים יצאו

כ. העומד בתוך ביתן השמירה - מותר לו להוציא מזון ולהניחו על קוביית הבטון ולהפך⁴¹.
מותר לקחת ברכב הנוסע למחסום או חוזר ממנו אוכל ושתייה אפילו מחוץ לתחום שבת⁴², אולם אין לנסוע לשם כך למטבח או לחדר אוכל כדי להעמיס את המזון, וכן אין לנסוע נסיעה מיותרת, כדי לקרבו לאחת מעמדות המחסום.

תחום שבת

כא. מן הפסוק⁴³ 'אל יצא איש ממקומו למדו חכמים⁴⁴ שאסור לצאת מתחום שבת - שטח דמוי ריבוע או מלבן שצלעותיהם

מקבילות לגדרות היישוב או המוצב במרחק 2,000 אמה (960 מ') מהן.

אם אין למוצב צלעות ישרות, ייקבע ריבוע התחום לכיוון רוחות העולם, וכך מותר להתקדם צפונה או מזרחה - 960 מ', ולכיוון צפון מזרח - 1,344 מ'⁴⁵.
לקביעת שטח התחום כדאי להיעזר בימשואה' או

החוצה - הרי זה כוח שני, ומותר.

41. אבל העומד בחוץ - אסור לו להעביר מביתן השמירה לקוביית בטון, אם אינם צמודים, כי ברגע שמוציא את המזון לכרמלית שהוא עומד בה, נחשב כאילו הניחו בכרמלית (משנה ברורה שמז, ג).

42. כדלעיל פרק ה, העי' 12.

43. שמות טז, כט.

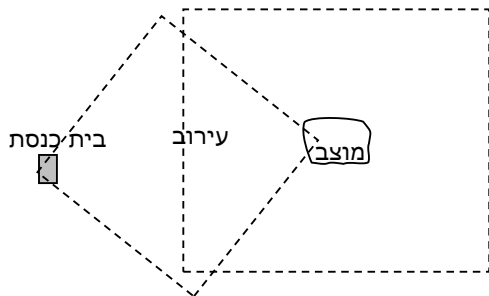
44. בבלי, עירובין יז, ב.

45. שו"ע, או"ח שצח, ג.

בתצ"א עם קני"מ.

חשוב - תחום שבת עשוי להשתנות כאשר נמצא המוצב בסמיכות ליישוב אחר, ויש להתייעץ עם רב היחידה.

כב. ניתן לצאת מחוץ לתחום שבת לצורך מצווה, כגון לתפילה במניין או לסעודה⁴⁶ - באמצעות עירוב תחומין (לחם בנפח של כ-400 סמ"ק⁴⁷ או ממרח המספיק לכמות לחם זו), שאותו מניחים לפני שבת בתחום המוצב או היישוב.

את העירוב מניחים לפני שבת בנקודה כלשהי בתחום היישוב (כפי שהוגדר למעלה), וכך 'קונים שביתה' בנקודה זו,

כלומר הימצאות העירוב במקום נחשבת כאילו החיילים עצמם נמצאים בו בזמן כניסת השבת, וממילא מותר להתקדם משם עוד 1,344 מטר⁴⁸.

כג. לעניין זה שונה דינם של חיילי המוצב, שפטרו אותם חכמים מלערב, ולכן הם יכולים לקנות שביתה

46. או לכל דבר מצווה אחר, אבל אין להניח עירוב תחומין שלא לצורך מצווה (שו"ע, או"ח תח, א).

47. כ 8-9 פרוסות לחם. שיעור שתי סעודות הוא לכל הפחות נפח שש ביצים (שו"ע תט, ז) ולכתחילה שמונה ביצים (משנ"ב שם, לג).

48. כי השובת בשטח פתוח (שאין לו צלעות הקובעות את כיוון התחום) רשאי לקבוע את כיוון התחום כרצונו (שו"ע, או"ח שצח, ג), וממילא ניתן להתקדם כמרחק שבין מרכז התחום לקרן הריבוע.

ולצאת מתחום המוצב לצורך מצווה אע"פ שלא הניחו עירוב, ומכל מקום אסור להם להתרחק מעבר ל-2,688 מ', שהרי גם ע"י עירוב לא ניתן להרחיק יותר מזה⁴⁹.

ולדעת הרב שלמה גורן זצ"ל, מאחר ולדעת כל הפוסקים אין איסור תורה עד י"ב מיל - יש להתיר לחייל ששבת במוצב להתרחק עד 11.5 ק"מ, כשיעור תחום שבת מן התורה⁵⁰.

ולדברי הכל לא התירו דבר זה אלא לאנשי מחנה - היינו לפחות 10 חיילים החונים במקום אחד⁵¹, אבל פחות מכך - דינם ככל אדם⁵².

---

49. עפ"י רמב"ן במלחמות, עירובין ה, א: "... דלא התירו להם חכמים אלא עירוב זה שפטרוהו ממנו מה שאחרים מותרים בעירוב מותרים הם בלא עירוב" (חזו"א, או"ח קיד, א. עיין שם שלשיטה זו התירו לאנשי מחנה לברור להם בשבת כיוון אחד ולא יותר, כי לא ניתן לערב לשני כיוונים גם לא באמצעות עירוב).

50. משיב מלחמה א, ד עפ"י רשב"א בעבודת הקודש ה, א, ופסק כמוהו להקל ולא כרמב"ן, שהרי מחלוקת זו היא באיסור דרבנן, ומכל מקום אין להרחיק יותר מ-11.5 ק"מ, כי יש בהם איסור תורה לדעת רמב"ם.

51. שאין אחד מרוחק מחברו 35 מ', כמבואר בשו"ע, או"ח שצח, יב לעניין יושבי אוהלים, שמצטרפים להיחשב לעיר רק אם המרחק פחות מכך.

52. גודל המחנה נידון בירושלמי, עירובין א, י ומשמע שם למסקנה שרק בעשרה חיילים השהים במקום אחד נחשב לימחנה, ומחזו"א שם עולה כי פעילות בט"ש כשלעצמה אינה מוגדרת מחנה, אלא רק מלחמה כוללת שיוצאים אליה ע"פ מלך ושופט שבדור, ואז תיחשב כל יחידה שיש בה מניין חיילים למחנה.

פרק ה

נסיעה בשבת

א. תנועת כלי רכב בגזרה נעשית למגוון צרכים מבצעיים ומנהלתיים, כאשר לכל משימה מאפיינים ייחודיים משלה. בפרק זה נדון בקווים הכלליים המשותפים לכלל המשימות.

הכנת הרכב

- א. אם לא זווד הרכב לפני שבת, אין כל איסור לעשות זאת בשבת, אך ללא ציון V (או רישום אחר) ברשימת הפק"ל.
- ב. אסור לפרוס יריעת ברזנט¹ על קשתות הרכב, אבל אם הברזנט כבר פרוס חלקית מותר לפרוס אותו לגמרי² וכן להשחיל ולהדק את רצועותיו³.
- כמו כן אסור להסיר את הברזנט לגמרי, אבל מותר לקפלו.
- ג. תדלוק הרכב⁴ מותר רק אם טווח הנסיעה המתוכנן לשבת מחייב זאת או שאין רכב כוננות אחר בגזרה.

---

1. פריסת ברזנט על גג הרכב נחשבת לעשיית אוהל ארעי (שו"ע, או"ח שטו, ב).

2. ש"כ כד, יג.

3. השחלת רצועות אינה נחשבת לקשירה.

4. הבעיה העיקרית - הסעת הרכב לעמדת התדלוק, ולכן במקרה הצורך יש לעצור את הרכב מראש ליד עמדת התדלוק או לתדלק באמצעות מיכלים ניידים.

- ד. אין כל היתר לבדוק אורות ומחווניים בשבת⁵.
- ה. בדיקת שמנים ומים מותרת בשבת, אבל אין להוסיף מים ושמן אם אין הכרח בדבר⁶.
- לניקוי מדיד השמן יש לקחת נייר ולא בד, כדי שלא לבוא לידי סחיטה.
- מותר לנקז מים ממכל הסולר עפ"י הצורך.
- ו. התקנת מכשיר קשר על הרכב מותרת, אך יש לעשות זאת כשמתג 24 מנותק. אין מניעה לכוונן את התדר הנכון גם לאחר חיבור החשמל⁷.
- ז. **שיבוץ קרבי** לנסיעה ייכתב לפני כניסת השבת לכל המשמרות המתוכננות לשבת.
- אם לא נכתב מראש או שחל שינוי בהרכב החיילים לסיור - יש למלא את השבצ"ק בעט שבת⁸.
- אין** למלא כרטיס עבודה לרכב בט"ש (או לכתוב את פרטי המפקד המשלח) בשבת⁹.
- ח. מתג התאורה בתא הנוסעים ובתא הנהג יועבר למצב

---

5. החשש שמא לא יפעלו האורות ויבואו לידי סכנה הינו רחוק ואינו מתיר לחלל שבת, עכ"פ במלאכה דאורייתא (ראה בהרחבה ששי"כ לב, הע' א).

6. לדעת רמ"א, או"ח שיח, טו, הפעלת המנוע לאחר הוספת מים או שמן כרוכה באיסור בישול.

7. כדלעיל פרק ג, סעי' יב.

8. השבצ"ק מהווה גורם בפיקוח נפש של חיילים נעדרים, כלומר: מאפשר איתור מהיר של חיילים נעדרים שנשקפת סכנה לחייהם, או שהשבצ"ק מהווה כלי לאיתור נעדרים, כדי למנוע הסתכנות מיותרת בעת החיפוש אחריהם.

9. עפ"י פ"מ 58.0205 א7. ראה קשרי מלחמה א, לח; 'חיצים' ב, 62; מלומדי מלחמה מח.

- כבוי, כדי שהאור לא יידלק עם פתיחת הדלת¹⁰.
- ט. כאשר העלייה לרכב נעשית מחוץ לעירוב, יש להכניס לתוכו את מירב החפצים לפני שבת כדי להימנע מטלטולם בשבת.
- י. יש לרוקן את הרכב מחפצים שאינם בפק"ל הנסיעה¹¹, וכן להקפיד שלא יהיו ברכב חפצים של חיילים שאינם נוסעים בו¹².

נהיגה

- יא. סיבוב המפתח לשם התנעת הרכב יתבצע תוך החזקת המפתח ב'שינוי' - בין האצבע והאמה¹³.
- יב. לאחר ההתנעה¹⁴ יופעלו - בשינוי - הפנסים ושאר המערכות החשמליות, לצורכי המשימה בלבד¹⁵.
- החלפה לאור גבוה/נמוך תתבצע בשינוי¹⁶.

10. שש"כ מ, נד. מלבד זאת אין לנתק אורות בלימה וכדו', כי כולם מהווים מרכיב בטיחותי חיוני (קשרי מלחמה א, מג).

11. כדי שלא יוצאו מחוץ לתחום שבת; ויש מקילים כאשר החפץ מונח ברכב בנקודה הגבוהה 80 ס"מ מהקרקע - ראה הלכה כסדרה, עירובין י הע' 3.

12. אבל אלו היוצאים חוץ לתחום שבת לצורך מבצעי רשאים לקחת אתם את חפציהם, משום שתחום החפצים כתחום בעליהם, וכשם שנתנו חכמים תחום שבת למצילים עצמם כך נתנו לחפציהם (שש"כ מ, סה והע' קלו בשם הגרש"ז אוירבך זצ"ל, וכן פסק בשו"ת מנחת יצחק ט, לו. אולם ראה שו"ת אגרות משה ה, כו המייעץ לחיילים להפקיר את ספרי הלימוד אותם הם לוקחים לסיור, שכן אין איסור תחומין בחפץ של הפקר - משמע שללא הפקר אין להוציאם, וראה בספר תורת היולדת עמ' לב-לו עוד דעות להחמיר).

13. כדעת רמ"א, או"ח שכח, יב, שמלאכות דאורייתא שאין בעשייתן שיהוי ודחוי - יש לבצען בשינוי.

14. עם סיבוב המתנע נפסק זרם החשמל ומתחדש לאחר ההתנעה, ולכן הפעלת המכשירים הללו לפני התנעת הרכב גורמת לחילול שבת כפול.

15. אבל אין להדליק אורות ביום כשהראות טובה או לבצע נהלים אחרים, שאין בהם הכרח בנסיעה זו.

16. שינוי באורות הדרך כרוך בכיבוי נורות להט ובהדלקת אחרות.

יג. בתנאי עומס חום כבד המשפיע על ערנותם ותפקודם המבצעי של יושבי הרכב, מותר לפתוח חלונות חשמליים בשבת¹⁷, אך יש לעשות זאת בשינוי (כגון לחיצה על המתג בגב האצבע או בחפץ שאינו מוקצה). ככלל, אין להדליק מיזוג אויר¹⁸. במידה וקיימים תנאי עומס חום כבד ולא ניתן לפתוח חלונות מכל סיבה שהיא, או שניתן לפתוח את החלונות, אך הדבר אינו יעיל, מותר להפעיל את מיזוג האויר. מותר להפעיל את החימום, ובתנאי שיעשו זאת לפני התנעת הרכב¹⁹.

יד. הנהג רשאי לנסוע ככל הנדרש למשימתו, תוך זהירות שלא ללחוץ על דוושת הגז ללא צורך או להסיע את הרכב מעבר לחיוני ביותר²⁰. כך למשל אסור להתקדם עם הרכב בתוך המוצב כדי

---

17. נשמת שבת ח"ה סימן רסח.

18. הדלקת המיזוג מעלה את מספר הסל"ד וכך נוספות הבערות רבות מדי דקה.
19. פתיחת החימום מאפשרת למי הקירור של המנוע לזרום דרך מקרן תא הנוסעים וכך לחמם אותו. הבעיה היא במים שנותרו במקרן מהפעם הקודמת, ועם הזרמת מי הקירור הם חוזרים ומתחממים; ואמנם לדעת רמ"א שית, טו אין איסור תורה להרתיע פעם נוספת מים שרתחו והצטננו (יש דעות בזה - עיין בשש"כ א, הע' כג), אך השו"ע שם אוסר, ולכן עדיף לפתוח את החימום לפני ההתנעה, ואז זה לכל היותר 'ריבוי בשיעורין'. ראה שו"ת קשרי מלחמה ח"ב סי' סז.

20. עיקרון מרכזי בהגדרת גבול הנסיעה בשבת הוא 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת', והיינו שלא ניתן להגדיר גבול מוגדר לנסיעה, ממילא יש להתירה ללא הגדרה מדויקת למעט במקרים בהם מוגדרת המשך הנסיעה כנסיעה חדשה (דוגמא לכך ראה בשו"ת בית שלמה, יו"ד יב שכתב שמותר למוהל לחתוך בערלה כרצונו אף מעבר למינימום כי לא הכריחה תורה מוהל בשבת לדקדק באורך החיתוך כאשר באופן עקרוני מותרת המילה בשבת). לכן אם הרכב עצר במרחק המאפשר הליכה רגלית - אין היתר להוסיף בנסיעה (כעין זה שמענו מהגר"ד ליאור והגר"א וייס שליט"א וראה הלכה כסדרה ב, עמ' 175).

להתקרב לחדר האוכל או החמ"ל, כאשר ניתן להחנותו בכניסה למוצב או אף מחוץ לשער (אם נעצרים לדקות ספורות)²¹.
 אין להסיע את הרכב לאפסנאות כדי לקחת ציוד אעי"פ שנצרך למשימה, אם ניתן לעשות זאת רגלית.

צירוף נוסע או מטען

טו. נסיעה ברכב משימתי אסורה הן על הנוסע והן על הנהג²², ואין להתירה אלא במקום שיש בדבר צורך ביטחוני ברור, כגון: איסוף חייל (מילואים) ששב מביתו למוצב וממתין לבדו לטרמפ באזור עוין.
 טז. הצטרפות לרכב (כבד) שנוסע בהיתר בטחוני מותרת בהתקיים התנאים הבאים:
 1. לא יאריכו בשבילו את הדרך או יעצרו במיוחד

21. אעי"פ שגורמים לחיילים להוציא ולטלטל מחוץ לעירוב, מכל מקום חמורה הנהיגה ברכב, שאיסורה מן התורה, מן הטלטול בכרמלית שאיסורו מדברי סופרים.

22. תוספת משקל מכבידה על כלי הרכב וגורמת שהנהג לא יגיע למהירות הרצויה אלא אם כן ילחץ עוד על הדוושה ויזרים יותר דלק. משמעות הדבר - הבערת כמות גדולה יותר של תערובת דלק בכל פעימה של המנוע.
 במצב זה התיר בשש"כ פרק מ, הע' קנה הוספת משא, כי אין הגדלת בערה מוגדרת 'ריבוי בשיעורין', כפי שכתב לעיל בפרק לב, הע' צ, שמלאכות שאין להן שיעור מינימאלי (כמו 'שוחטי' ו'מבעיר') - מותר לעשותן במקום פיקוח נפש גם בחפץ גדול מהנדרש.

אולם בסעיף סז אסר השש"כ להדליק נורה גדולה כאשר ניתן להדליק קטנה (עפ"י שו"ת אבני נזר, או"ח סט, וראה אגלי טל, זורע ט שזה חמור עוד יותר מסתם 'ריבוי בשיעורין', אך חלקת יואב, או"ח י מתיר, ועיין עוד בשש"כ לב, סעיף עו והע' קצז, ומה שכתב על כך בשש"כ חלק ג).

עם זאת, ברכב קל לרוב מחייבת תוספת המשקל להוריד הילוך בעיתוי מוקדם יותר, והדבר כרוך בעשרות - אם לא מאות - הבערות שניתן היה להימנע מהן, ולכן אין להעלות נוסע נוסף ללא הכרח ביטחוני.

- כדי להעלותו או להורידו²³.
2. הצטרפות החייל לא תסכן את יושבי הרכב בשעת אירוע מבצעי²⁴.
3. פתיחת הדלת אינה מדליקה נורה פנימית ברכב.
- יז. הנחיות הרבנות הצבאית אוסרות להסיע מזון לנקודות קצה באמצעות רכב הסיור. אולם מעיקר הדין הדבר מותר אם אינו נוסע לשם כך למטבח או לחדר אוכל כדי להעמיס את המזון, ואינו נוסע נסיעה מיותרת כדי לקרבו לנקודת הפריקה.
- למעשה**, מאחר ולרוב נכשלים ומחללים שבת שלא לצורך - יש להתייעץ בדבר עם רב היחידה ולפעול עפ"י הנחיותיו.
- בכל מקרה אסור להסיע חפצים אישיים של חיילים שאינם מצטרפים לנסיעה²⁵.

לאחר הנסיעה

- יח. כיבוי המנוע ייעשה בשינוי כני"ל.
- יט. הפעלת בלם-יד תיעשה **לאחר** כיבוי מתג 24 או סיבוב המפתח²⁶.

---

23. עצירה כרוכה באיסור הבערה של נורות הבלם ובלחיצה חדשה על דוושת הבנוין. אף שמדובר בפסיק רישא דלני"ל.

24. ראה שו"ת כחיצים ביד גיבור ח"ב עמ' 41-42. שו"ת קשרי מלחמה ח"ב ס"י כב-כד; ח"ד ס"י יא.

25. כדלעיל הע"י 11-12.

26. למנוע הדלקת נורת הבלם.

כ. מסדר לרכב הסיור לקראת יציאתו במהלך השבת, יתבצע ללא הורדת כלי הנשק והתחמושת מעל גבי הרכב, למעט הנשק והציוד האישיים²⁷.

כא. רכב הסיור יוחזר בגמר המשימה לחניית כלי הרכב הקבועה (אם ברחבת החניה ישנם מספר מקומות חניה יחנו במקום הקרוב ביותר לנקודת הכניסה של הרכב לבסיס)²⁸.

כב. בזמן החלפת משמרות הסיור, יש להימנע מכיבוי הרכב.

---

27. משיב מלחמה ח"א סימן כח-כט.

28. ולא יושאר בש"ג המוצב/המחנה למניעת פגיעה בסדרי הכוננות.

פרק ו סיוור רכוב

- א. ייעודו של הסיור - להוות כוח רכוב, המתריע, מסכל ומשבש פעולות פח"ע במרחב האבטחה.
- ב. משימות הסיור הרכוב:
- סיור לאורך הצירים כחלק מהגנת הצירים.
  - סיור לאורך גדר המערכת למניעת מעבר פח"ע לתחום מדינת ישראל.
  - סיור ביישובים כחלק מהגנת היישוב תוך חבירה לכוח ההגנ"ש ולגורמי הביטחון ביישוב.
  - ליווי נוסעים.
  - ביצוע צ'ק-פוסטים (מחסומים ניידים) בצירי תנועה.
  - סיור בכפרים פלסטינאיים.
  - טיפול במוקדי פח"ע בגזרה.
  - חילוץ נפגעים.
  - אבטחת עבודות: חברת החשמל, 'מקורות' וכו'.
  - אבטחת שב"כ.
  - אבטחת סיורי מת"ק / משטרה.
- ג. כל אחד ממרכיבים אלו **מתיר** נסיעה בשבת בכל

גבולות הגזרה המוגדרת¹, אם לדעת המפקד הדבר נחוץ לביצוע המשימה.

ד. ככלל, כמות הסיורים בשבת לא תגדל על כמות הסיורים השגרתית בימות החול² אלא אם יש צורך ביטחוני בהרחבת הפעילות או שגם בשאר ימות השבוע משתדלים להוסיף סיורים מעבר לרגיל.

נוהל קרב

ה. כלי רכב, שאין אפשרות להשאירו מונע עד למועד היציאה בשבת - יש לנתק בו מתג 24 (בכלי רכב שיש בהם מתג כזה), כדי לאפשר בזמן היציאה לסיור את הדלקת כל המכלולים החשמליים בפעולה אחת.

בכל מקרה אין להשאיר רכב מונע ללא נהג בתא הנהג³.

ו. במידת האפשר יש להביא את הרכב מערב שבת אל נקודת המוצא של הסיור, כדי להימנע מנסיעה מיותרת.

לכן, כוח שמוטל עליו ללוות כלי רכב אזרחיים בליל

1. ליווי מחללי שבת מותר רק כאשר לא ניתן לדחות או לבטל את הפעילות המאובטחת, והמאובטחים נמצאים במקום סכנה או שעצם התגודדות קהל רב מהווה סכנה כשלעצמו - ראה משיב מלחמה א, ז ו-כח.

נימוק נוסף להיתר מובא בשם הגר"ש אלישיב, שבין הנוסעים מצויים גם ילדים שהגיעו לשם שלא מדעתם, ולכן מותר לחלל עליהם את השבת (הרב א' שרמן, תחומין ג, 28).

2. הגדרת 'פיקוח נפש' בשבת אינה מתירה אלא פעולות שהם מצורכי ההצלה. צורך ההצלה מוגדר על פי המקובל בימות החול ומעבר לכך אין להתיר זאת (הצבא כהלכה יז, ו והע' 12).

3. משיב מלחמה ח"א סימן כז.

- שבת במקום המוגדר 'מסוכן' - עליו להגיע לנקודה ממנה מתחיל הליווי מבעוד יום ולהמתין שם, כדי להימנע מחילול שבת מיותר⁴. אולם כשהדבר כרוך בטורח רב - מותר לצאת לשם גם בשבת⁵.
- ז. סיור שמשמרתו מתחילה סמוך לכניסת השבת, מצווה לבצע את התרגולות המחויבות לפני כניסת השבת, כדי למנוע את הצורך בביצוען בשבת.
- ח. היוצאים לסיור סמוך לכניסת השבת - יימנעו מלקבל עליהם שבת, וישתדלו להתניע את הרכב לפני השקיעה, וגם לאחר מכן יעשו זאת מוקדם ככל האפשר, אם טרם חלפו 18 דקות מהשקיעה⁶.
- ט. יש להכין שקיות אשפה למנוע זריקת שיירי מזון מן הרכב במהלך הסיור⁷.
- דסקוס וטשטוש ציר המערכת יבוצעו לפני כניסת השבת⁸.
- י. כשנדרש להכין בשבת כלי רכב לצורך סיור בשבת, או לצורך סיור היוצא מיד בצאת השבת, ייעשה הדבר באופנים הבאים:

---

4. משיב מלחמה ב, קי ושש"כ מ, כב.
5. ראה שש"כ שם העי' סה בשם הגרש"ז אורבך זצ"ל. וכן כתב ביחס לני"ד הגר"ד ליאור (הלכה כסדרה ב, עמ' 178).
6. שהוא ספק לילה, ואולי יספיקו להתניע לפני זמן שהוא ודאי לילה.
7. זריקה מרכב סגור הנחשב רשות היחיד החוצה לכרמלית אסור מדרבנן. שבת ו. רמב"ם שבת יב, ט יד, יג.
8. הפעולה כרוכה באיסור חורש.

1. זיווד הרכב

אסור להסיע את הרכב לאפסנאות, לנשקייה או למטבח, אלא יש להביא את הזיווד והמזון ממקומות אלו אל הרכב ברגל. כמו כן אין לקרב כלי רכב אחד לשני, כשנדרש להעביר זיווד מזה לזה. במקום ללא עירוב יועבר הציווד אל הרכב בדרכי הטלטול המותרות. קשירת זיווד לגג הרכב או לדופנותיו תתבצע באמצעות קשר עניבה או אזיקון⁹.

2. בדיקת שמנים

מותר לבדוק שמנים בשבת באמצעות מדיד¹⁰ (מבלי להניע את הרכב), ואף לקנח לשם כך את המדיד בנייר. שמן ממסרת הידראולית ייבדק במקרה הצורך רק לאחר שכבר הונע הרכב לצורך נסיעה.

9. השימוש באזיקון אינו כרוך באיסור קושר כי החיבור אינו באמצעות קשר, ואין בכך איסור תופר כי אין האזיקון מיועד לחיבור חלקיו אלא לחבר באמצעותו חפצים אחרים (הגר"י נויבירט, הגר"י קרליץ, וראה הלכה כסדרה קושר). לדעת הגר"י נויבירט יש לחוש לכך שרכב דינו כקרקע ולא ככלי, ולכן יש להקפיד שלא לבטל את האזיקון לרכב אלא לסוגרו על דעת להתירו או לגוזרו במוצי"ש.

10. חכמים אסרו מדידה בשבת. שו"ע שכג ומשנ"ב שם סק"ד. וכן אסרו מדידה ביו"ט. שו"ע תק, ב. אולם מדידה לצורך מצווה מותרת. שו"ע שו, ז. המדיד נחשב כלי שמלאכתו להיתר - לצורך מבצעי והמדידה נחשבת לדבר מצווה, ולא נאסרה בשבת וביו"ט. אך גם אם המדיד משמש כסוגר לפתח מערכת השמן, זו פעולה אגבית, מפני שכל מטרת הפתח הנ"ל לאפשר את המדידה. גם אם המדיד נחשב למוקצה, מסתבר שנחשב כלי שמלאכתו לאיסור, שמותר בטלטול לצורך גופו (מדידת השמן) או מקומו, משום שמשמש גם להיתר - מדידת השמן. גם פתיחה ידנית או מכנית (לא חשמלית), של מכסה המנוע כדי לאפשר את מדידת השמן דינה כנ"ל.

3. קשירת הברזנט

יש לבצעה בקשר עניבה או באזיקון.

יא. אין להכין דף משימה לסיור בשבת. מותר לטלטל דף זה כל עוד יש בו שימוש, אבל לאחר הסיור דינו כמוקצה¹¹.

יב. במסדר ציוד אין לציין ברשימות ציוד חסר/נמצא.

יג. כניסה לרכב החונה במקום שאין בו עירוב או יציאה ממנו, כרוכות בהכנסת ציוד ומזון אל תוך הרכב שהוא רשות היחיד או הוצאתם; ויש לעשותן בדרכים המותרות¹², כגון 'זה עוקר וזה מניח' או דרך מקום פטור (גם אם הדבר עלול להכביד על החייל) למעט במקרים הבאים:

▪ כאשר ההשתהות בנשיאת החפצים פוגעת בביצוע המשימה.

▪ כאשר אין אפשרות טכנית לשאת את החפצים באופן המותר¹³.

יד. כלי רכב פתוח - מותר להכניס לתוכו ולהוציא ממנו בכל מקום שהוא חונה¹⁴.

---

11. עפ"י ששי"כ כט, הע' קט.

12. מציאות ביטחונית זו אינה עדיפה מחולה שאין בו סכנה, שלגביו פסק השו"ע בסימן שכת, יז ע"פ הרמב"ן שהותר לגביו רק שבות בשינוי (ראה משנ"ב שכת, נז).

13. ראה חיי אדם כלל סט, יג וראה ששי"כ לב, ב, הע' כג.

14. אם חונה ברשות היחיד דינו כרשות היחיד, ואם בכרמלית דינו ככרמלית (מגן אברהם רסו, ז).

- טו. יש לוודא שאין בכיסי המדים או האפוד חפצים מיותרים, שאינם חיוניים למשימה¹⁵.
- טז. חפצים חיוניים שאינם מבצעיים, כגון: סידור, טלית, ספר קודש, שתייה ודברי מתיקה (הנדרשים לצורך שמירה על ערנות במהלך הפעילות) - מותר לשאתם כאשר הם מונחים בתוך כיס או פאוץ' שמונח בו פריט מבצעי¹⁶.
- יז. לא כובתה התאורה בתא הנוסעים לפני שבת, וצריכים לפתוח את הדלת - אם אין השעה דוחקת, תיפתח הדלת על ידי שניים או בשינוי (ע"י חפץ או בגב היד) ויעבירו את המתג למצב 'כבוי' בשינוי¹⁷.
- יח. אם החייל אינו עונד שעון יד - מותר לו לקחת טלפון נייד כדי לדעת את השעה¹⁸.

הנהיגה ברכב

- יט. אין להפעיל את הפנסים ושאר המכלולים החשמליים (כגון: זרקור V.R.C.) לפני התנעת

---

15. שולחן ערוך, או"ח רנב, ו.

16. כדלעיל פרק ד, הע' 6.

17. שש"כ מ, נד; וניתן גם לסגור את הדלת בשינוי ולאחר מכן לנתק את האור. נראה שאין לחלק בין ספרדים ואשכנזים כי לרוב מדובר רק על ספק רחוק של פיקוח נפש.

18. הטלפון מוגדר 'כלי שמלאכתו לאיסור' (ואינו חמור כימוקצה מחמת חסרון כיס' בגלל שימוש כשעון), ונשיאתו לשימוש המותר בשבת נחשבת 'צורך גופי' ומותרת גם אם עושה זאת כדי להתקשר במוצאי שבת (כעין מה שכתב שש"כ כ, יב). במקום שיש, או שעשוי להיות צורך מבצעי בטלפון הנייד הוא אינו מוקצה.

הרכב¹⁹.

כ. אם יש צורך בדבר, יש להפעיל את החימום לפני התנעת הרכב²⁰.

כא. מותר לפתוח חלונות חשמליים כדי לאוורר את הרכב בתנאי שרב²¹.

כאשר אין אפשרות לפתוח חלונות ותנאי האקלים מחייבים הדלקת מזגן, אחרת תיפגע יעילות הסיור באופן משמעותי - מותר להדליקו, ורצוי לעשות זאת לפני הדלקת המנוע²².

לא הודלק לפני ההנעה - יש להדליקו בשעה שהרכב נוסע במישור במהירות קבועה.

עם ההקלה בחום חובה לכבות את המזגן²³.

כב. סיבוב המפתח והתנעת הרכב יתבצעו תוך החזקת המפתח ב'שינויי' - בין האצבע והאמה²⁴.

---

19. עם סיבוב המתנע נפסק זרם החשמל ומתחדש לאחר ההתנעה, ולכן הפעלת המכשירים הללו לפני התנעת הרכב גורמת לחילול שבת כפול.

20. פתיחת החימום מאפשרת למי הקירור של המנוע לזרום דרך מקרן תא הנוסעים וכך לחמם אותו. הבעיה היא במים שנותרו במקרן מהפעם הקודמת, ועם הזרמת מי הקירור הם חוזרים ומתחממים; ואמנם לדעת רמ"א שיח, טו אין איסור תורה להרתיע פעם נוספת מים שרתחו והצטננו (יש דעות בזה - עיין בשש"כ א, הע' כג), אך השו"ע שם אוסר, ולכן עדיף לפתוח את הברז לפני ההתנעה, ואז זה לכל היותר ריבוי בשיעורין.

21. כשירות המשתתפים בסיור נחשבת לפיקוח נפש - השווה: קשרי מלחמה ב, סז-סח.

22. ע"י כך חוסכים את האיסור שבהדלקה עצמה (עיין שש"כ לב, כח ואילך וקשרי מלחמה).

23. הפעלת המזגן עלולה להגדיל את מספר הסל"ד (היינו ריבוי ההצתות-הבערות הנדרשות לנסיעה) עם הורדת ההילוך בעת האצה או נסיעה בעלייה.

24. כדעת רמ"א, או"ח שכח, יב, שמלאכות דאורייתא שאין בעשייתן שהוי ודחוי יש לבצען בשינוי.

כג. הנהיגה בסיורים לאורך הגבולות או ביש"ע תתבצע כבימות החול²⁵. בסיור המתבצע בתוך / סביב מחנה צבאי (כדוגמת בח"א, מרת"ח וכדו') יש למעט בהאצות ובלימות מיותרות.

כד. כאשר יש צורך להחליף לאור גבוה/נמוך - במידת האפשר יש לעשות זאת בשינוי. מגב מותר להפעיל כרגיל.

כה. זרקור - הדלקתו, הסריקה בו וכיבוי ייעשו על ידי הגשש. בהעדר גשש או ברכב שהשימוש בזרקור נעשה על ידי מפקד הרכב, יש להדליקו בשינוי.

כו. כשנדרש לעיין בהק"ש או במפה בלילה רצוי לעשות זאת לאור פנסי הרכב ולא להדליק לשם כך את נורת הרכב הפנימית²⁶. כשהדבר 'מכביד' כגון: בחורף או כשיש רוחות, מותר להדליק לשם כך את נורת הרכב הפנימית בשינוי²⁷.

כז. בכלי רכב שמותקן בו מכשיר משואה, יועברו הדיווחים השונים לתמ"ל דרך המשואה ולא באלחוט²⁸. אם ניתן לדבר בטלפון נייד או ב'ורד הריס' חובה לדבר בהם, ולא במכשיר קשר.

25. אמנם בשש"כ מ, נ-סב כתב הנחיות מיוחדות לנסיעה בשבת, אך מכיוון שהקפדה על הוראות אלו עלולה לסכן, יש לנהוג ברכב כרגיל בימות החול (נשמת אברהם).

26. כי איסור הוצאה קל מאיסור הבערה.

27. היות ונעשה לצורך מבצעי.

28. דיבור באלחוט כרוך באיסור תורה (שהרי מדליק נורות חיווי במערכת, ואסור משום 'מבעיר') בעוד ששליחת הודעה במשואה אסורה לכל היותר מדרבנן.

כח. בגלל איסור הוצאה אסור להשליך שיירי מזון (קליפות וכדו') מן הרכב במהלך הנסיעה. הנחת פסולת על מכסה המנוע מותרת גם אם הפסולת תיפול. פסולת לא אורגנית אין לזרוק מהרכב גם בימות החול, מפני נוי ארץ ישראל.

כט. במידה וטשטוש ציר המערכת שנעשה ביום ששי אינו טוב דיו לפי ראות עיני המפקד והגשש, יבוצע טשטוש נוסף בשבת אחר הצהריים לקראת הלילה. ובמידה והטשטוש נשמר - לא יבוצע טשטוש נוסף בשבת.

ביצוע תרגולת

ל. חובה לבצע תרגולת התהפכות, מטען, פריקה מהרכב בעת היתקלות, וכן עבודה מול תצפית, לפי הנחיות המפקד ו/או פקודות השגרה, ובתנאי שעדיין לא התבצעה תרגולת זו באותו יום. אם אפשר - יש לבצעה עוד לפני היציאה מהמוצב²⁹.

לא. בתרגולת המתבצעת אין לפרוק תרמוקן, או כל ציוד אחר שאינו נחוץ לשיפור הכשירות והמוכנות לאירוע אמת³⁰.

לב. יש להשתדל לבצע תרגולת לפני כניסת השבת לקראת

---

29. עצירת הרכב - יש בה איסור תורה של 'מבעיר' בלחיצה על הבלמים (נורות בלימה); ואילו הוצאת ציוד מתוך רכב הנמצא מחוץ לעירוב אסורה מדרבנן (ראה הע' 13).

30. הוצאת הציוד והכנסתו כרוכים באיסורי טלטול מחוץ לעירוב.

- סיור המתוכנן לצאת בליל שבת. אם הסיור מתחיל סמוך לצאת השבת, יש להמתין בביצוע התרגולות עד לצאת השבת.
- לג. חובה לעדכן את החמ"ל בתחילת התרגולות ובסיומה. עדכון החמ"ל ייעשה בסדר העדיפויות הבא: מילולית פיזית, באמצעות משואה, מירס, אלחוט.
- לד. תרגולת סיור המשלבת שלשה כוחות ומעלה, מחייבת כתיבת תיק תרגיל לפני כניסת השבת. במידה ולא נכתב תיק תרגיל לפני כניסת השבת, תבוצע התרגולת ללא כתיבת התיק.
- לה. ככלל, פעילות הדוחה שבת ואין חשש סכנה בהמתנה, אך לא ניתן להמתין לצאת השבת – ישתדלו לאחרה 18-21 דקות³¹ מהשקיעה, ולפחות 13.5-15 דקות³². אם גם זה בלתי אפשרי, ישתדלו לדחותה לאחר השקיעה.

פריקה

- לו. עצירת רכב הסיור כרוכה בכמה איסורי תורה, ולכן מלבד העצירות המחויבות מאופיו של הסיור (תצפיות וכדו') ותנאי הדרך, יש להימנע מכל עצירה שאין בה

---

31. עפ"י דעת הגר"א לעיל. בניסן ותשרי לאחר 18 דקות ירידת השמש מתחת לאופק היא 3.5 מעלות, ובחורף ובקיץ שיעור זה הוא עד 22 דקות.
32. שיעור ג' רבעי מיל לדעת השו"ע תנט, ב.

צורך ביטחוני³³.

לז. עצירה ל'התרעננות' ומנוחה במהלך הסיור נחשבת לכורח ביטחוני ומותרת. מותר לתכנן עצירה כזו ביישוב או במוצב, אם אין הדבר מאריך את מסלול הנסיעה או שהחנייה על הציר מסוכנת.

כאשר מחנים את הרכב אין להתיישר ביחס למדרכה וכדומה, אלא אם יש בכך צורך מבצעי לאפשר יציאה מהירה במקרה הקפצה (ואם ניתן לחנות כמו אמבולנס כשהפנים מאוזנים יש לעשות כן).

לח. אם רכב נכנס ליישוב לצורך ביטחוני וחיילי הסיור הוזמנו לאחד הבתים ביישוב לסעודת שבת וכדו' - מותר להם להמשיך בנסיעה עד אותו מקום מכיוון שאינם יכולים להתרחק מהרכב היות שהם בכוננות³⁴.

לט. מותר לתכנן עצירה במחסום, פילבוקס וכדו' כדי לפרוק מזון. העצירה תשמש גם לצורך בדיקת ערנות השומרים³⁵.

33. שש"כ מ, נב.

34. עיקרון מרכזי בהגדרת גבול הנסיעה בשבת הוא 'לא ניתנה תורה למלאכי השרת', והיינו שלא ניתן להגדיר גבול מוגדר לנסיעה, ממילא יש להתירה ללא הגדרה מדויקת למעט במקרים בהם מוגדרת המשך הנסיעה כנסיעה חדשה (דוגמא לכך ראה בשו"ת בית שלמה יו"ד יב, שכתב שמותר למוהל לחתוך בערלה כרצונו אף מעבר למינימום כי לא הכריחה תורה מוהל בשבת לדקדק באורך החיתוך כאשר באופן עקרוני מותרת המילה בשבת). לכן כתבנו שאם הרכב עצר אין היתר להוסיף בנסיעה, אך במהלך סיור מותר לנסוע באופן האמור. כעין זה שמענו מהגר"ד ליאור והגר"א וייס שליט"א וראה הלכה כסדרה ב, עמ' 175.

35. משיב מלחמה ח"א סימן לא(ב).

- פריקת המזון או הציוד תיעשה בדרכים המותרות, ואם עצרו במרחק מה משטח המחסום - אין לקדם את הרכב כדי לחסוך את הטלטול מחוץ לעירוב.
- מ. נסיעה בתוך המוצב שלא לצורך ביטחוני אסורה. לפיכך, חיילים שעליהם להיות 'צמודים' לרכב או רכב הנצרך להיות זמין בחניה מסוימת - מותר להם לנסוע עד לאותו המקום.
- מא. החלפת חיילי הסיור תתבצע בכניסה למוצב, מבלי להיכנס לתוכו, כדי להימנע מנסיעה מיותרת, אא"כ יש סכנה בביצוע ההחלפה בחוץ.
- מב. עצירה בליל שבת המנוצלת לקידוש - רצוי שתיעשה במקום מואר (בתנאי שאין מוסיפים בנסיעה כלל)³⁶.
- מג. כאשר יורדים מרכב סגור הנחשב רשות כדי להתפנות מותר להוציא נייר טואלט וכן את האפוד, השכפ"ץ והנשק ולטלטלם כשהם על גופו מחוץ לרכב³⁷.
- מד. אין ליטול ידיים ישירות על צמחייה, אולם מותר על אדמה לא זרועה; ולעשות את צרכיו מותר אף על צמחייה³⁸.
- חייל הנמצא ברכב ורוצה ליטול ידיים - יושיט יד ריקה החוצה, יעביר את המימייה לאותה יד ואח"כ

36. כי יש אוסרים לקדש ולאכול במקום חשוך כמובא בשו"ע רעג, ז ומשנ"ב שם, לב התיר זאת רק במצטער הרבה.

37. משום כבוד הבריות (שו"ע שיב, א ומשנ"ב שם, ח וראה משנ"ב שנה, לט).

38. שו"ע, או"ח שלו, ג ומשנ"ב שם, כז וראה קשרי מלחמה א, כז.

ישפוך את המים על ידיו³⁹.

מה. גשש או נהג גוי שבישל קפה במהלך הסיור, אסור
לשתותו, גם אם בישלו מעצמו ללא בקשת החיילים⁴⁰.

סטייה ממסלול הסיור

מו. הנסיעה ברכב כרוכה באיסורי שבת רבים, ולכן אסור
לנסוע שלא למטרה ביטחונית מובהקת או מחוץ
לגבולות הגזרה⁴¹.

מז. לכן אין להיכנס למוצב כדי לאכול, כיון שאין זו
נסיעה לצורך מבצעי, אולם במקום שהשהייה באמצע
הדרך מסוכנת והכניסה למוצב היא כדי לשהות
במקום בטוח, מותר להאריך את הדרך ולחנות
במוצב.

נסיעה שאינה ביטחונית אסורה לא רק על הנוהג

---

39. כך נחשבת היד הריקה שמוציא לימקום פטורי, והוצאת החפץ דרכה - הריהי
'העברה ברשויות דרבנן דרך מקום פטורי, שיש המתירים אותה לכתחילה
(הלכה כסדרה, עירובין א, הע' 64).

40. אם עשה זאת לצורכו ולצורך ישראל, אך עיקר כוונתו הייתה לצורכו, יש
אומרים שדינו כעשה לצורכו בלבד, ומותר לישראל ליהנות מהמלאכה (חידושי
הרשב"א, שבת קכב, א) ויש אומרים שדינו כעשה לצורך ישראל בלבד (רמב"ם,
שבת ו, ב).

ההלכה היא כדעת האוסרים, ומכל מקום הסומך על המתירים אין מוחים בידו
(ביה"ל סימן רעו, ב ד"ה 'ואם'). אך כאן שהגוי מכיר את חיילי הסיור ויש חשש
שלא ירבה עבורם, אסור ליהנות מהמלאכה גם אם עשה אותה לצורך עצמו
בלבד כמבואר בשו"ע, או"ח שכה, יא.

פשטות לשון השו"ע (שם) היא, שאסור ליהנות ממעשיו גם אם עשה המלאכה
שלא בפני ישראל. ומבואר בבית יוסף (שם, סוף ד"ה 'ומ"ש אבל אם מכירו'),
שאפילו כשאין חשש שירבה עבור ישראל בשבת זו, כגון שכבר בישל הקפה, מכל
מקום אסור במכירו, משום שמרגילו לשבת הבאה (משנ"ב שם, סו).

41. נהג המתבקש לסטות ממסלול הסיור וברור לו, כי הסיבה לכך אינה מבצעית -
עליו להסביר למפקד שהדבר מהווה חילול שבת ולא לסטות מהמסלול.

ברכב אלא בדרך כלל גם על הנוסע⁴².

מח. למרות האמור, אם סטו ממסלול הסיור או המשיכו ונסעו לנקודה אחרת - אין לרדת מהרכב, אלא להמשיך עד לאותה נקודה, כדי שלא לפגוע בכוננות הכוח⁴³.

---

42. כמעט תמיד יוצא הרכב מתחום שבת, והרי לדינא יש איסור תחומין גם ברכב (משנייב רסו, י. ביה"ל תד, א ד"ה 'ואין'. ראה שו"ת שם אריה אה"ע לג המקל כאשר המרכב גבוה מעשרה טפחים).

ואמנם לשיטת הרב גורן אין איסור תחומין לאנשי מחנה (כדלעיל פרק ד, סעיף יח), אבל פשטות הפוסקים שלעולם אין להתיר יותר מן המרחק שניתן להגיע אליו ע"י עירוב - לא יותר מכ-2.6 ק"מ (הצבא כהלכה עמ' קי).

43. קשרי מלחמה א, נח.

פרק ז מחסום

א. תפקיד המחסום למנוע ולסכל פח"ע מתוך הערים הפלסטינאיות לכפרים בגזרה ולגזרות שכנות, תוך קיום מערך בידוק קבוע להולכי רגל ולכלי רכב, ותוך החזקת כוחות אבטחה קרובים ופריפריאליים.

חילופי משמרות

ב. אם קיים מוצב בסמוך למחסום - יש להוציא את הכוח מתוך המוצב, כדי לחסוך את הצורך בהסעת החיילים¹.

ג. כאשר אין סכנה בטיחותית או ביטחונית (יידוי אבנים, השלכת בקבוקי תבערה, ניסיון דריסת חיילים ע"י רכב ערבי) - ההגעה למחסום תהיה רגלית (אם המרחק קצר).

ד. כאשר נדרשת הסעה, יש לפעול לצמצום הנסיעות בשבת כדלהלן:

משמרת המסתיימת סמוך לצאת השבת - אין להחליפה עד מוצ"ש, אם אין בכך פגיעה בערנות השומרים ובתפקודם.

משמרת המתחילה את משמרתה זמן קצר לאחר

---

1. שמירת שבת כהלכתה מא, לו.

כניסת שבת - תגיע למחסום מערב שבת (רצוי לאחר שאכלו ארוחה חמה, אך לא יקבלו עליהם שבת²), בזמן המאפשר למשמרת הקודמת לחזור ליחידה ולהתארגן לפני שבת.

בידוק

כד. גם בשבת יש לבדוק ת"ז במחשב ולא מתוך רשימות מודפסות. ראשית, מחשב לנפילת רשימות אלו לידיים עוינות. שנית, לקצר את התהליך. שלישית, לצורך עדכונים במהלך המשמרת.

כה. ככלל בדיקת השם באמצעות מחשב המצוי בעמדה, עדיפה על פני פנייה בקשר³.

כו. סדר העדיפויות ליצירת קשר בשבת הוא כדלהלן⁴:

1. שבת-פון (טלפון בשיטת 'הפעלת עקיפין').

2. טלפון קווי ללא צג.

3. טלפון קווי עם צג / טלפון סלולארי.

4. מירס בתצורת קשר.

5. מכשיר קשר.

כז. המעבר דרך המגנומטר אסור בשבת⁵, ויש לעקוף

---

2. כדי שלא ייכשלו במלאכות שאין בהן צורך מובהק של פיקוח נפש לאחר שכבר קיבלו שבת.

3. לדעת רוב הפוסקים, השימוש במחשב כרוך באיסור דרבנן; בעוד שהדיבור בקשר הוא איסור תורה משום שבמהלך הדיבור נדלקות נורות להט במכשירים הנמצאים על רשת הקשר הגורתית.

4. ראה לעיל פרק ג, סעי' יד.

אותו.

כח. הנחיית קצח"ר מחייבת שנהג הרכב יפתח את הדלתות מחשש למטען. בשבת יש להקפיד על הנחיה זו במשנה תוקף⁶.

כט. כמו כן, יש להימנע גם מסגירת הדלת, אך במקום צורך מותר⁷.

ל. הנחיית קצח"ר היא שבעל הרכב/התיק יציג את תכולתו בפני החייל.

עם זאת, במקום הצורך מותר לפשפש הן בתא מטען של רכב והן בתיק נישא אע"פ שמטלטלים חפצי מוקצה⁸.

תאורה

לא. מחסום המחובר למחולל זרם עצמאי (גנראטור) - מותר לבצע בו את הפעולות הבאות:

▪ תיקון תקלה מְשֻׁבָּתָה.

5. בשל החיווי האלקטרוני (תאורה או צפוף) כתוצאה מהמעבר.

6. מאחר ופתיחת הדלת מדליקה נורה ויש בכך איסור תורה.

7. כי אינו מתכוון לכיבוי הנורה; ואף ש'פסיק רישיה' שהנורה תכבה, מכל מקום אינו נהנה מכך, והרי זה בגדר 'פסיק רישא דלא ניחא ליה'; ומאחר שגם אילו היה מתכוון לכיבוי לא היה עובר על איסור תורה, שהרי חוט הלהט הריהו 'גחלת של מתכת', יש להתיר זאת.

שאלה דומה התעוררה ביחס לסגירת דלת מקרר - ראה שו"ת אגרות משה, או"ח ב, סח וילקוט יוסף שבת ה, עמ' רג; ובשמירת שבת כהלכתה פרק י, הע' מה, כתב כי הגרשז"א מצדד, שהדלקת הנורה וכיבוייה הנעשות באופן מתוכנן וקבוע ע"י דלת המקרר אינן מוגדרות 'דבר שאינו מתכוון'.

8. להלכה יש איסור מוקצה גם בחפצי גוי (ערוך השולחן שי, ד; וראה שמירת שבת כהלכתה ג, עמ' לד-לה). עם זאת, מותר לבצע את כל הדרוש לצורך יסודיות הבדיקה.

- אם נדרש לתדלק (כשיש מיכל דלק קטן) - יבוצע בהזדמנות זו גם הטיפול היומי - כולל כיבוי המנוע, בדיקה והנעת הגנראטור.
- לב. ספק אור/גוזניק/נצנץ - יש למקמם ולהדליקם לפני שבת.
- האבנים בהן השתמשו לייצוב התאורה (לפני שבת) אינן מוקצה⁹.
- אם מתעורר צורך להזיזם בשבת - יש להקפיד שלא לטלטלם למרחק של יותר מ-1.9 מטר בבת אחת, אלא להניחם ואז להמשיך ולטלטלם¹⁰.
- לג. אין לכבות את ספק האור בשבת, אלא יש להיערך עם סוללה נוספת.
- בהעדר סוללה נוספת מותר לכבות את ספק האור (המהבהב), ויש לעשות זאת בשלב בו האור כבוי.
- לד. הדלקת פנס שבו נורת ליבון כרוכה באיסור תורה, ולכן יש להדליקו לפני שבת; ואם יש צורך לכבותו (בהעדר סוללה רזרבית) - מותר לכבותו בשבת בשינוי¹¹.
- סימון בפנס לרכב ייעשה על ידי הסתרת האור חליפות או נענוע הפנס, ולא על ידי כבוי והדלקתו.

9. כדין אבן שעל פי החבית - שוי"ע, או"ח שח, כב; וכדין אבנים שסביב הקדירה - שוי"ע, או"ח רנט, ב.
 10. כדלעיל פרק ד, סעיף ז.
 11. אע"פ שאין בכיבוי איסור תורה (ראה שוי"ע שלד, כד), מכל מקום יש לכבות בשינוי כי אין בכיבוי צורך מבצעי ישיר.

פנס בשעת הפעילות אינו מוקצה, ומותר לטלטלו לצורך תפילה, הליכה לשירותים וכדו'¹².

פנס כבוי שאינו מתוכנן לשימוש עד מוצ"ש וכן סוללות ריקות¹³ הם מוקצה, אך מותר להכניסם לאפוד¹⁴.

לה. מותר להדליק ולכבות אמר"ל בשבת לצורך מבצעי. מותר להרכיב את האמר"ל על הקסדה בליל שבת ולפרקו בבוקר, אך אין להוציא את הבורג המחבר את המסילה לקסדה¹⁵.

---

12. הגר"א נבנצל, ונימוקו הוא שאין דין פנס דולק כשלהבת (ראה שבות יצחק באריכות). הגר"ד ליאור סובר שדינו ככשמל"א.

13. סוללות נטענות - יש להחשיבן ככלי שמלאכתו לאיסור.

14. ההיתר בזה מבוסס על כמה נימוקים: א. שו"ע הרב שא, קו"א י, שכותב שאין איסור מוקצה בטלטול שאינו ביד; ב. שו"ע שח, ה, שכותב שטלטול כשמל"א ע"י כיכר או תינוק מותר; ג. תוס' שבת קמג, א שמתירים לכתחילה ליצור בסיס לדבר האסור והמותר; ד. יש להחשיב זאת כהמשך טלטול כשמל"א כשהיה בידו; ה. הרמ"א יו"ד רסו, ב. אע"פ כן ירא שמיים יחמיר בזה.

15. על פי שו"ע שיג, ו.

פרק ח פילבוקס

- א. עמדות מדגם 'מגדל דוד' - 'פילבוקס' ממוקמות באזורים רגישים, על צירים מרכזיים ושטחים שולטים, כחלק ממערך ההגנה המרחבי והאיסוף, כדי לסכל ולמנוע פח"ע בגזרת העמדה.
- ב. מטרות חוליית האבטחה בפילבוקס הן:
- תצפית היקפית כחלק ממערך האיסוף הקרבי המרחבי.
  - אבטחת כוחות ואזרחים בגזרה.
  - הגנה על אתרים חיוניים, מוצבים, מחנות, מחסומים וכיו"ב.
  - הכוונת כוחות.
  - סיוע לכוחות שפועלים במרחב, בתצפית ובאש.

הכנות לשבת

- ג. הבאת החוליה לפילבוקס תתבצע לפני כניסת השבת כדי למנוע נסיעה בשבת¹, בזמן כזה שהחיילים המוחלפים יוכלו לחזור ליחידה ולהתארגן לפני שבת.
- ד. במערכות החשמליות יש לבצע את ההכנות הבאות:

---

1. עפ"י ששי"כ מא, לו.

- טיפול יומי ושבועי לגנראטור, מילוי מיכל הדלק והפעלתו.
  - כיבוי מקורות חימום המים למקלחת ולמטבח.
  - הדלקת המזגן וכיוונונו.
  - הדלקת תאורת האזור ע"י חייל מתוך הפילבוקס.
  - פתיחת/סגירת חלונות הידראוליים.
  - ניתוק נורת המקרר.
  - יש להחליף, במידת הצורך, סוללות במכשירים (פנסים, אמר"ל, מ.ק. וכדו')².
- ה. יש להפעיל את הפלטה החשמלית ולהניח את המזון עליה לאחר שבושל כל צורכו³.
- ו. יש לדאוג למילוי מיכל המים במקום לפני שבת אם אינו מחובר לחברת 'מקורות'.
- ז. יש לבדוק את תקינות העירוב המקיף את המתקנים סביב הפילבוקס (שירותים כימיים, עוקב מים, גנראטור).
- באמצעות העירוב הופך המתחם המוקף לירשות היחיד', וכך מתאפשרת הוצאת חפצים מהפילבוקס

---

2. הרב נבנצל עפ"י שו"ע שמ, ח. ומשום כך כתב בשו"ת קשרי מלחמה ח"ב סי' סב שבשבת עדיף להטעין את המכשיר מאשר להחליף סוללה, מחשש לסתירה ובנין בכלים.

3. אע"פ שהפלטה נחשבת לאש מכוסה, שמותר להניח עליה גם תבשיל שאינו מבושל כל צורכו (שש"כ א, כה); מכל מקום מוטב שלא להניח תבשיל שטרם הושלם בישולו (שש"כ א, סג), וכך מחייבות הנחיות הכשרות.

החוצה.

אם המתחם מוקף בקירות מיגון, ורוחב פתח הכניסה פחות מ-4.8 מטרים - אין צורך בעירוב.

חבירה

- ח. אין לבצע תחלופת חיילים בפילבוקס בשבת⁴.
  - ט. כאשר אין סכנה בטיחותית או ביטחונית (יידוי אבנים, השלכת בקבוקי תבערה, ניסיון דריסת חיילים ע"י רכב ערבי) וטווח ההליכה מאפשר זאת - ההגעה לפילבוקס תהיה ברגל.
  - י. מאחר והשטח בו ממוקם מתחם הפילבוקס מוגדר כרמלית, והרכב הוא רשות היחיד - אסור לחייל להוציא מזון או ציוד מהרכב לבדו, אלא הנמצא ברכב יושיט לחברו העומד בחוץ, וחברו ייקח מידו⁵. באופן דומה יש להכניס את הציוד למתחם הפילבוקס.
- אם הרכב מרוחק מהפילבוקס - אין לשאת את הציוד יותר מ-1.92 מטרים ברצף, אלא כל חייל יוליך מרחק

---

4. על פי ההלכה, פעולה שניתן לדחותה למוצאי שבת ללא פגיעה ביעילות המבצעית אין לעשותה בשבת. כמובן, יש לבחון כל פעולה לגופה, ולקבוע האם דחייתה פוגעת בפעילות.

יש להעיר, שחובה זו להמתין עם החילוף עד מוצאי שבת משמעותית יותר מהחובה להגיע לעמדה מערב שבת, ועם זאת יש להקדים להגיע למחסום בערב שבת, כמבואר למעלה, ועיין גם בהלכה כסדרה, כבוד שבת פרק ג.

5. שו"ת עבודת הגרשוני קד; שער הציון שמט, יד בשם אבן העוזר; וכך הורה הגר"ש גורן במשיב מלחמה ב, ס.

זה וימסור לחברו⁶.

**כאשר פריקת הציוד מתבצעת סמוך לאוכלוסייה
עוינת - יש לפרוק כרגיל.**

חצר מנהלתית

יא. בחצר המנהלתית ממוקמים השירותים והגנרטור
והיא משמשת לצרכים שונים שלא ניתן לעשותם
בפילבוקס.
על עירוב החצר המנהלתית - ראה פרק ד', סעיף יד.

הספקה

יב. מכיוון שאסור להדליק נרות בפילבוקס מחשש
לשריפה, יש להדליק (לפני שבת) תאורה בפילבוקס
ולברך: 'להדליק נר של שבת', ואם אין תאורה,
ישתמש לשם כך בפנס (לשם כך יש להצטייד בפנס
רזרבני)⁷.

יג. אין להסיע מזון לפילבוקס בשבת, אלא להניחו קודם
השבת על פלטה חשמלית המצויה בפילבוקס. במידה
והפלטה החשמלית התקלקלה ולא ניתן להחליפה או
לתקנה עד כניסת השבת, מותר לקחת לפילבוקס מזון
ברכב (הנוסע בהיתר מבצע), אפילו מחוץ לתחום

---

6. כדעת פמ"ג, משבצות זהב רסו, ד; ועיין ביה"ל שמט, ג ד"ה וחברו.

7. הלכה כסדרה, כבוד ועונג שבת ו, כא.

שבת⁸, אולם אין לנסוע לשם כך למטבח או לחדר אוכל כדי להעמיס את המזון, וכן אין לנסוע נסיעה מיותרת, כדי לקרבו לפילבוקס⁹.

יד. על אף שמצד נהלי הכשרות, אין להחזיר במוצבים אל הפלטה מזון שהורד ממנה בשבת, בפילבוקס מותר להחזיר אל הפלטה החשמלית מזון שהורד ממנה בשבת¹⁰.

מערכות שונות

טו. גנראטור

פילבוקס שאינו מחובר לרשת החשמל, אלא למחולל זרם עצמאי (גנראטור) - מותר לבצע בו בשבת את הפעולות הבאות:

- תיקון תקלה מְשֻׁבֵּיתָה.
- אם נדרש לתדלק (כשיש מיכל דלק קטן) - יבוצע בהזדמנות זו גם הטיפול היומי - כולל דימום, בדיקה והנעת הגנראטור.

טז. אמר"ל

מותר להדליק ולכבות אמר"ל בשבת לצורך מבצעי.

---

8. שמירת שבת כהלכתה פרק מ, סעיף סה (ועיין שו"ת אגרות משה ה, כו). וראה שולחן ערוך, אורח חיים שצז, ו ומשנה ברורה שם, טו, שאפילו אם בכניסת השבת לא היה ידוע מי מהיוצאים ייקח כל מנה, מכל מקום לאחר שלקחה במהלך השבת - הרי היא כרגליו, כלומר: מותר להוליכה בכל תחומו.

9. כדלעיל פרק ה, העי' 20

10. נהלי הכשרות.

יז. זרקור

סריקה בעזרת זרקור תתבצע ע"פ הצורך וע"פ ההנחיות המבצעיות.

הדלקת הזרקור וכבוי יתבצעו בשינוי¹¹, ואילו צידודו מתוך הפילבוקס יתבצע בעזרת הידית כבימות החול.

יח. תאורת האזור

אין לכבות את תאורת הרחוב במהלך השבת, אלא במוצאי שבת.

יט. מזגן

אם תנאי מזג האוויר קשים **במיוחד** - מותר להדליק/לכבות את המזגן בשינוי (לחיצה ע"י חפץ שאינו מוקצה: סיכת ראש, מזלג וכד')¹². שלט רחוק נחשב מוקצה מחמת חסרון כיס ואין לטלטלו בשבת כלל, אלא לצורך הנ"ל.

כ. מצלמה

הפעלת המצלמה מתוך הפילבוקס תיעשה בדרך הרגילה בימות החול.

כא. חלונות הידראוליים

אם לא נפתחו/נסגרו לפני שבת, ותנאי מזג האוויר מחייבים זאת - מותר לבצע בשינוי (בלחיצה ע"י חפץ

---

11. בהדלקת הזרקור יש איסור מבעיר מן התורה.

12. נשמת שבת ח"ה סימן רסח.

שאינו מוקצה על מתג ההרמה או בעזרת המרפק).

כב. קשר

סדר העדיפויות ליצירת קשר בשבת הוא כדלהלן:

1. שבת-פון (טלפון בשיטת 'הפעלת עקיפין').
2. טלפון קווי ללא צג.
3. טלפון קווי עם צג / טלפון סלולארי.
4. מכשיר קשר MOTTOROLA או מירס בתצורת קשר¹³.
5. דואר אלקטרוני באמצעות מחשב¹⁴.
6. מכשיר קשר המכוון לתדר במערכת VRC¹⁵.

---

13. מכשיר זה גרוע יותר בגלל הצורך ללחוץ על ה-PTT בכל פעם שרוצים לדבר.
14. כדרכנו להקל בחשמל בשבת שאינו אסור מן התורה. כתיבה דיגיטאלית - בה מופיע הכתב על גבי צג טלפון או מסך מחשב - אין בה איסור תורה לדעת רוב הפוסקים, מאחר ואין זה כתב ממשי אלא אשליה אופטית (ראה נשמת אברהם, חלק ד שמ, א בשם הגרש"ז אורבך. תחומין יד, עמ' 433), ובנוסף הכתב אינו מתקיים, כי התמונה מתחלפת עשרות פעמים בכל שנייה.
כמה פוסקים כן חששו לאיסור 'כתיבה' גם במדיה דיגיטאלית, כי בפועל נוצר כתב הנראה לעיניים ודרך העולם לכתוב כך (קדושת השבת ב, עמ' שצז-תא בשם הגר"ש אלישיב. עמ' תכ-תכד בשם הגר"מ אליהו).
15. נורת הביקורת במכשיר היא נורת להט, וכאמור לעיל פרק א הערה 4, הבאת חוט הלהט לחום רב אסורה מן התורה.
מלבד הלחיצה על ה-PTT שמדליקה את הנורה, יש בעיה גם בעצם הדיבור, כי עוצמת הקול גורמת לשינוי עוצמת האור בנורה.

נספחים

לוח זמני היום

- לפניך לוח זמנים קבוע לכל השנים.
- מובאים כאן שלושה תאריכים בכל חודש. כדי לדעת זמן שבתאריך אחר – יש לחשב אותו לפי התאריכים הסמוכים לו.
- הזמנים בלוח הינם לפי שעה חורף. בימים בהם מונהג שעון קיץ, יש להוסיף שעה על הזמן הרשום כאן.
- לוח הזמנים הינו לפי אופק ירושלים. ישנם הפרשי זמן במקומות אחרים בארץ, ותיתכן סטייה של כעשר דקות מהזמנים המובאים כאן.
- הבא להתאים את הזמנים המובאים בלוח זה למקום אחר בארץ, יבדוק את רגע הזריחה (הנקודה הראשונה של עיגול החמה העולה מול האופק) או את רגע השקיעה (הנקודה האחרונה של עיגול החמה השוקעת באופק) וכך יקבע את ההפרשים בין מקומו ובין הקבוע בלוח.
- סוף זמן קריאת שמע ותפילה הכתובים בלוח, הם כדעת המג"א ובעל התניא.
- זמן כניסת שבת הוא עשרים דקות לפני השקיעה. בירושלים ובפתח תקווה נוהגים להכניס את השבת ארבעים דקות לפני השקיעה. זמן צאת שבת הינו שלושים וחמש דקות לאחר השקיעה (בכל הארץ).
- מקרא לזמנים המובאים בטבלה:

עה"ש – עלות השחר.	מנ"ג – זמן מנחה גדולה.
טו"ת – תחילת זמן טלית ותפילין.	מנ"ק – זמן מנחה קטנה.
נץ – הנץ החמה (זריחה).	פלג – פלג המנחה.
ק"ש – סוף זמן קריאת שמע.	שקי' – שקיעה.
סז"ת – סוף זמן תפילה.	צ"כ – צאת הכוכבים.

בט"ש בשבת ובמועד

צ"כ	שק"י	פלג	מנ"ק	מנ"ג	סז"ת	ק"ש	נץ	טו"ת	עה"ש		
18:25	18:07	16:47	15:27	12:11	9:31	8:26	5:14	4:29	4:02	1	
18:12	17:54	16:36	15:18	12:06	9:30	8:28	5:20	4:35	4:08	11	ספט
17:59	17:41	16:25	15:09	12:02	9:30	8:29	5:26	4:42	4:15	21	
17:46	17:28	16:14	15:00	11:58	9:30	8:30	5:32	4:48	4:21	1	
17:33	17:15	16:03	14:51	11:55	9:30	8:32	5:38	4:54	4:27	11	אוק
17:22	17:04	15:54	14:44	11:53	9:31	8:35	5:45	5:02	4:35	21	
17:12	16:54	15:45	14:37	11:52	9:33	8:39	5:53	5:10	4:43	1	
17:04	16:46	15:40	14:33	11:53	9:36	8:43	6:02	5:19	4:52	11	נוב
16:59	16:41	15:36	14:31	11:55	9:41	8:49	6:11	5:28	5:01	21	
16:58	16:40	15:37	14:32	11:58	9:46	8:54	6:19	5:36	5:09	1	
16:58	16:40	15:37	14:34	12:02	9:51	9:00	6:27	5:44	5:17	11	דצמ
17:02	16:44	15:41	14:38	12:07	9:56	9:06	6:33	5:50	5:23	21	
17:09	16:51	15:48	14:44	12:12	10:01	9:11	6:37	5:54	5:27	1	
17:17	16:59	15:55	14:51	12:17	10:04	9:13	6:38	5:55	5:28	11	ינו
17:26	17:08	16:03	14:58	12:20	10:06	9:14	6:36	5:53	5:26	21	
17:36	17:18	16:11	15:04	12:22	10:06	9:12	6:31	5:47	5:20	1	
17:44	17:26	16:18	15:10	12:23	10:03	9:09	6:24	5:40	5:13	11	פבר
17:53	17:35	16:24	15:14	12:22	10:00	9:04	6:15	5:30	5:03	21	
17:59	17:41	16:29	15:17	12:21	9:56	8:59	6:05	5:21	4:54	1	
18:06	17:48	16:34	15:21	12:19	9:50	8:51	5:53	5:09	4:42	11	מרץ
18:13	17:55	16:39	15:23	12:16	9:44	8:44	5:41	4:57	4:30	21	
18:21	18:03	16:45	15:26	12:14	9:37	8:35	5:27	4:42	4:15	1	
18:27	18:09	16:49	15:29	12:12	9:31	8:27	5:15	4:30	4:03	11	אפר
18:34	18:16	16:54	15:32	12:10	9:26	8:20	5:03	4:19	3:52	21	
18:41	18:23	17:00	15:36	12:09	9:22	8:15	4:53	4:08	3:41	1	
18:49	18:31	17:05	15:40	12:09	9:18	8:10	4:45	4:00	3:33	11	מאי
18:55	18:37	17:11	15:44	12:10	9:16	8:07	4:38	3:53	3:26	21	
19:02	18:44	17:16	15:48	12:12	9:16	8:05	4:34	3:49	3:22	1	
19:07	18:49	17:21	15:52	12:14	9:16	8:06	4:33	3:48	3:21	11	יוני
19:10	18:52	17:23	15:55	12:16	9:18	8:07	4:34	3:49	3:22	21	
19:11	18:53	17:25	15:56	12:18	9:21	8:10	4:37	3:52	3:25	1	
19:10	18:52	17:24	15:56	12:19	9:23	8:13	4:42	3:57	3:30	11	יולי
19:05	18:47	17:20	15:53	12:20	9:26	8:16	4:48	4:02	3:35	21	
18:58	18:40	17:15	15:49	12:19	9:28	8:20	4:55	4:10	3:43	1	
18:49	18:31	17:07	15:43	12:17	9:30	8:22	5:01	4:16	3:49	11	אוג
18:38	18:20	16:58	15:36	12:15	9:30	8:25	5:08	4:22	3:55	21	

דוגמא ללוח תורנות הניתן לשינוי בשבת

תורנים	שעות	משימה
?/?		0110
	16:00	
	20:00	
	20:00	
	0:00	
	0:00	
	4:00	
	4:00	
	8:00	
	8:00	
	12:00	
	12:00	
	16:00	

דוגמאות להבחנה בין דיווחי חמ"ל מבצעיים למנהלתיים

מנהלתי	מבצעי
תיאום העברת עציר פלילי.	התרעות- פיגוע התאבדות, חטיפה, הברחות אמל"ח.
תיאום ביקורי משפחות של כלואים.	ריכוז אירועי פח"ע- ביצוע ירי, זריקת רימון, בקתבי"ם, ידוי אבנים.
סטאטוס מאושפזים: חיילים מאושפזים - שיגרה אזרחים מאושפזים - לחימה.	ריכוז נפגעים פלסטינאים.
פריסת אמצעים בגזרה - צמ"ח טנקים, רקונים, זריזים, עפרוני.	ריכוז נפגעים ישראלים.
תגבור שוטרים בנקודות ביקורת.	הפרת צו אלוף - אם מסכנת יהודים.
רשימת מפקדים תורנים- בפקוד, באוגדות.	דו"ח תכנון מול ביצוע- משימות מעצרים.
דו"ח תפיסת שלל שאינו אמל"ח חריג, כגון סכין קומנדו.	דרישות להקצאת אמצעים - חוזי, כלבי עוקץ, נהגים ייעודיים.
נפקדות/עריקות.	חייל נעדר או נפקד + איום בהתאבדות.
	נפגעים בלחימה.
	תאונות דרכים עם נפגעים.